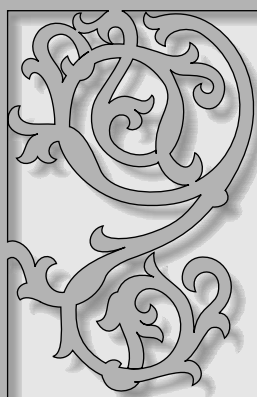

Magyar Református Nevelés

református pedagógiai szaklap

III. évf.

6. szám

2002. február

A TARTALOMBÓL:

dr. Bogárdi Szabó István

A bűnről és a
megbocsátásról

Pavletitsné

Egressy Mária

Julianna Budapest
legrégebbi református
elemi iskolájának
névadója

Hodossi Sándor

Bibliai szövegek
értésének vizsgálata...

Papp Kornél

A református
közoktatási rendszer
számokban

(Borító: Vice - Beszterce-
Naszód megye)

A böjtről és a megbocsátásról

olvasandó: Máté 6;16-21 és 18;21-35

dr. Bogárdi Szabó István

18. században, az Újvilág egyik államában, Massachusetts-ben az egyik kormányzó elrendelt egy böjti napot, amikor a közösségnek böjtölés mellett elmélkednie kellett a közösség bűnein, - a gyülekezet, a falu, a város, az ország közös bűnein. Hosszú évtizedeken keresztül ezeken a napokon az igehirdetők „jeremiádokat” mondtak. Az igehirdető Jeremiás próféta Síralmaihoz igazítva számba veszi népe nyomorúságait, mindig ugyanazon ige alapján: „Csak az Úr nagy kegyelme, hogy még nincsen végünk.” Keresztyén módon csak úgy lehet beszélni a bűnökről, az adósságokról, az elmaradásokról, ha szüntelen emlékeztetjük magunkat arra is: „Csak az Úr kegyelme, hogy még nincsen végünk.” Ez a jeremiád. Jó lenne néha jeremiádot tartani, mert ugyan országunk tele van panasszal, de mindenki inkább csak *majdnem-jeremiádot* mond. A nyomorúságokról, a problémákról bősséggel hallhatunk. Szinte torkig is vagyunk ezekkel a panaszokkal. Ám halljuk-e, mondjuk-e: „Csak az Úr kegyelme, hogy még nincsen végünk?”

Ma böjtbe léptünk. Azt szeretném, ha az adós szolga felolvasott példázatának fényében kezdenénk a böjtöt, és figyelnénk az isteni kegyelemre. Akár a panaszainkat soroljuk, akár az élet talányos kérdéseiről gondolkodunk, akár böjtöt gyakorlunk, akár önvizsgálatba kezdünk, ezt csak akkor tesszük helyesen, ha az isteni kegyelemre figyelünk. Isten szuverén Úr. Szuverén a megbocsátásban és szuverén a kegyelemben. És szuverén - ez a példázat megrendítő befejezése - az ítéletben is! Hogy fölfoghassuk az isteni kegyelmet, értenünk kell: ez a ke-

gyelem szuverén. Nem jár nekünk, nem érdemeltük ki. Isten az Ő kegyelmét szabadon, önként - régi kifejezéssel - „önkényt”, önkényesen, szuverénül adja.

Péter arról kérdezi Jézust: hány-szor lehetséges az, hogy ellenem vétessen valaki és én megbocsássak neki? Hétszer is? Mindig lehetséges ez? Jézus azt mondja: hetvenhétszer is. Mindig-mindig. A megbocsátásra való készség sohasem merülhet ki. S ezután mondja el ezt a különös példázatot, amely nem is példázat, inkább hasonlat. Fölfoghatatlan arányok, vagy inkább aránytalanságok vannak itt. A szolga tízezer talentummal adós. Egy talentum mintegy negyvenegy kilogramm. Ha ez aranyból van, az négyszázezer kilogramm arany. Ez szinte abszurd összeg. Ennyivel nem lehet tartozni. Ennyit hitelbe sem adnak.

Vagyis a szolga menthetetlen. Nem marad más, mint kegyelemért könyörögni. Érdekes, a mi emberünk úgy érzi, még van esélye, hogy pótolja a mulasztást. Ő így könyörög: „Uram, légy hozzám türelmes, légy hozzám hosszútűrő, mígnem megfizetem Neked mindet!” Milyen mélyen gyökerizik az elbizakodottság: biztos, lesz még esély, biztos kifundálom még a megoldást. Pedig csak az biztos, hogy teljes a csőd. Meglepő fordulat történik, - és itt mutatkozik meg Isten végére mehetetlen szuverenitása! A fordulat nem az, hogy a király megindul a szolga a könyörgésén, és szabadon bocsátja, hanem az, hogy „elengedte néki az adósságot.” Nem átírta az adóslevelet, nem csökkentette a tartozást, hanem elengedte. Nincs adósság! A görög szövegben ugyanaz az ige szerepel, mint a Miatyánkban:

bocsásd meg a mi vétkeinket! Szó szerint: engedd el a mi adósságunkat! Azért imádkozunk: engedd el bűnadósságaimat! Töröld el azokat! Vagy ahogy a zsoltár mondja: Vesd azokat a hátad mögé! Legyenek olyan távol tőlünk, mint amilyen távol van a napkelet a napnyugtától.

A király elengedi az adósságot. Szabadon engedi ezt az embert, és *valóban* szabadon engedi. Ezt csak az tudja átélni, akinek volt adóssága, és gyötörte annak a gondja, hogy miképpen fizesse vissza. Akinek volt adóssága, de sosem gyötörte, hogy miképpen fizesse vissza, annak ez a mozzanat nem sokat mond. Akinek azonban minden döntését, lépését ez határozta meg, átérzi a felszabadulás nagyszerűségét. Akinek az adóssága, mint valami rettenetes kolonc lógott a nyakában, az tudja mit jelent ez: „elengedte neki.”

Amikor ezt megértjük, akkor kezdjük el megízlelni, mit jelent bűnünket megbocsátani. És mit jelent az, ha én megbocsátok valakinek. Mert most a kérdés éle az: mi az, ha én elengedek valakinek. S ezt azért is kell annyira hangsúlyoznunk, mert keresztyén élet-gyakorlatunknak igen erős oldala az, hogy bocsánatot kérünk. Hiszen ebből élünk. Így mondja az egyik huszadik századi református hitvallás: „A keresztyén egyház a megbocsátott bűnösök közössége.” Azért vagyunk keresztyének, mert megbocsátott bűnösök vagyunk.

De most a kérdés másik oldalát is meg kell nézni. Mit jelent az, hogy én bocsátok meg, én engedem el, én engedem ki a kezem közül, noha meg is ragadtam már...de el

kell engednem. Meg kell bocsátanom. Hétszer is, sőt hetvenhétszer hétszer is. Mindig. Meg kell tanulunk megbocsátani. És veszíteni. Aki elenged, aki elengedi az adósságot, az veszít. Isten szuverénül veszít, mert most veszít. Elenged valakit, aki életet, bocsánatot nyer, szabadságot nyer, s közben Isten „veszít”. Isten tud veszíteni. Ám azért, mert azt akarja, hogy hozzá hasonlóak legyünk! Ez ennek a történetnek a pedagógiai eleme. Isten azt akarja, hogy a megbocsátott emberek megbocsátó emberré legyen.

Meg kell rendülnünk a történet második felén. Kijön az emberünk, találkozik szolgatársával, a torkának esik, fojtogatni kezdi: add meg nékem, amivel tartozol! Mennyi az adóssága? Ötezer talentum? Száz talentum? Tíz? Vagy egy? Nem. Mindössze száz dénár! Egyhavi kereset. Nem több. S mit mond az adósszolgatárs? „Légy hozzám türelemmel, és mindent, mindent megadok néked.” De nincs sem türelem (amit a mi emberünk kért) és nincs elengedés sem (amit kapott). A mi emberünk rendőrt kerít, bírót kerít, börtönbe csukhatja adósszolgatársát, mígnem megad neki mindent. Mit tanult a mi emberünk a megbocsátásból? Mit tanult meg Isten nagyvonalú gesztusából? Mit tanult abból, hogy megbocsátani, igen, az élet, a világ mérlegkönyvében azt jelenti, hogy veszíteni, de Isten világában azt jelenti: életet adni? Semmit nem tanult meg.

Nem véletlen, hogy a szolgatársak megkeserednek a szívükben és jelentik a történeteket. Ekkor következik be a történetben a szomorú fordulat. A király visszahívja ezt az embert, és azt mondja neki: „Gonosz szolga, minden adósságodat elengedtem neked, mivelhogy könyörögtél nékem. Nem kellett volna-e

neked is könyörölnöd a te szolgatársadon, amiképpen én is könyörültem rajtad? És megharagudván átadta őt a hóhérok kezébe, mígnem megfizeti mind, amivel tartozik.”

Nemrégiben hallottam egy felháborodott kommentárt a példázatáról: „Hogy lehet, hogy Isten megbünteti ezt a szolgát azért, amit már egyszer elengedett neki. Ha amnesztiát adott neki, hogy jön ahhoz, hogy visszavonja? Ha ezt meg lehet csinálni, akkor nincs jog! Így összedől a világ!” — dohogott a mi kommentátorunk. Valóban? Isten megszünteti, visszavonja, megsemmisíti a jogot, a törvényességet? Kommentátorunk azt az egyet felejtette el megkérdezni, hogy vajon akkor nem dől össze a világ, amikor Isten megbocsát? Akkor nem dől össze a világ, amikor elengedi az adósságot. Isten megbocsát, az a dolga — mondta Heine a halálos ágyán mérhetetlen cinizmussal. Ebből a cinizmusból egy csipetnyi ott lakozik a mi szívünk mélyén is. Ez a csipetnyi cinizmus bűnöket, visszaéléseket, rossz utakat, rossz döntéseket, önhittséget, beképzeltséget éleszt az emberben. „Gonosz szolga! El kellett volna engedned!”- hangzik a király ítélete! Isten az ítéletben is szuverén! Nem fél Ő attól, hogy mi, a jogérzékeny, késői nemzedékek zajongunk ítélete miatt. Hiszen értjük, hogy sohasem a tízezer talentumról meg a száz dénáról van szó. Mindig rólunk van szó. Sohasem a tízezer talentumnak és a száz dénárnak az arányáról van szó. Sohasem arról van szó, hogy az egyik kifizethető, a másik meg nem. Mindig rólunk van szó. Isten azt akarja, hogy Hozzá hasonlatosak legyünk. Szabadok, nagylelkűek, szabadítók és irgalmazók, új életlehetőségek megteremtői.

Böjtbe léptünk - önvizsgálatot tartunk. Jézus idejében számos bűntöt tartottak, általában nemzeti tragédiákra emlékezve. Jézus azonban azt mondja: ha böjtölsz, ne változtasd el az arcodat, ne sötétítsd meg az ábrázatodat. Ne lássák ezt az emberek. Viseld magad úgy, mint szokás szerint. Ne az emberek lássák, hogy böjtölsz, hanem Mennyei Atyád! Isten előtt állsz. Ha magadba szállsz, és eltűnődsz Isten nagyságán, szuverenitásán, akkor Isten kegyelmén is el kell tűnődnöd. Az igazi keresztyéni böjt magában Isten mindenre elengedő kegyelmének átélését. S ha bűnbánatot tartok, azért teszem, mert én, a megbocsátott nem tudok még megbocsátó lenni.

Valóban nem tudhatok azzá lenni? Valóban képtelen vagyok arra, hogy megbocsássak? Ha erre azt a feleletet adjuk, hogy nem, akkor újra meg újra oda kell mennünk Istenhez, és azt kell mondanunk: Uram, bocsáss meg! Tégy szabaddá! Adj a Te szuverén Lelkedből, mert még nem vagyok igazán gyermeked. Értjük már milyen mélyen igaz: „Csak az Úr nagy kegyelme, hogy még nincsen végünk”? A böjt húsvétal ér véget. S mi más a húsvét, mint Isten föltámasztó kegyelmének ünnepe! A halottból élő, az adósból szabad, a vétkesből megbocsátott lett! Vezessen bennünket a Kegyelem Ura úgy végig ezen a böjten húsvétig, hogy mindennap megtapasztalhassuk, mit jelent Isten szuverén megbocsátó irgalma, és mi magunk is tudjuk gyakorolni, mit jelent szabaddá tenni másokat azzal, hogy megbocsátunk nekik. „Mester, hányszor lehetséges az, hogyha valaki vétkezik ellenem, én megbocsássak neki? Még hétszer is? Monda neki Jézus: Nem mondom neked, hogy még hétszer is, hanem még hetvenhétszer is.”

Bemutatkozik a Bán Zsigmond Református Óvoda

Takácsné Varga Eszter

Ovodánkat 1997-ben alapította a *Tiszafüredi Református Egyházközség Presbitériuma*, igen sok harc, nehézség és ellenállás közepette. Az óvodával egy időben alapított iskola már szeptemberben működési engedéllyel rendelkezett, ám az óvoda működési en-

gedélyét csupán november 28-án kapta meg.

Így 20 gyermekkel a lelkész házaspár otthonában az egyik szobában kezdtük az évet. Az óvoda alapításának missziós célja volt, egy olyan városban, ahol minden kezdeményezés, amely az evangélium ter-

jesztését célozta, igen komoly ellenállásba ütközött. A rendszerváltás után hosszú ideig óvodai hitoktatás egyáltalán nem volt egyetlen intézményben sem. Sok külső támadás és belső feszültség forrása volt és az ma is a beiratkozott gyermekek hovatartozásának kérdése.

Egészséges család	Hátrányos helyzetű	Etnikai hovatartozás	Összesen
9	6	5	20
45%	30%	25%	100%

Református	Katolikus	Kereszteletlen	Összesen
10	4	6	20
50%	20%	30%	100%

Megértettük, hogy amikor Jézus Krisztus azt mondja: *„Engedjétek hozzám jönni a gyermekeket és ne tiltsátok el őket, mert ilyeneké az Isten országa”*, (Mk 10,14/b) nem mondja, hogy milyen bőrszínű, és milyen vallású legyen a gyermek. De azt igen, hogy: *„aki nem úgy fogadja az Isten országát, mint egy kisgyermek, semmiképpen sem megy be abba.”* (Mk 11,30)

Csodálatos volt megtapasztalni az Úr erejét és gondoskodását; azt az iszonyú sok terhet, amelynek cipelésébe belerokkanhattunk volna a magunk erejéből, az Úr pehelykönnyűvé csökkentette. *„Mert az én igám gyönyörűség, és az én terhem könnyű.”* (Mt 11,30)

Ők voltak a kezdet. *„Irgalmasságot akarok és nem áldozatot, mert nem az igazakat hívogatni jöttem, hanem a bűnösöket megtérésre.”* (Mt 9,13)

ügyvédei, a nyomorultak felkarolói. Mi pedig megértettük, hogy az *„Isten szeretet”* (Jn 4,8). Így 1998 januárjában már 2 csoporttal, 37 gyermekkel folytattuk a munkát. Augusztusban 40 főre szaporodott a létszám.

Csoportszerkezet

Két vegyes csoportunk van, amely igen nagy körültekintést és szervezést igényel, hogy gyermekeink semmilyen tekintetben hátrányt ne szenvedjenek. Ismereteik bővüljenek, a differenciált foglalkoztatás, és egyéni bánásmód érvényesüljön napi munkánk folyamán.

Szerencsére nem volt akkoriban nagy hideg, hiszen fűtésünk majd csak november végén lett az iskolával közösen használt óvoda épületében. Némi meleget adott az a két szieszta, amellyel mintegy 200 m²-t be kellett fűteni. Hajnaltól estig tologattuk, hol ide, hol oda, ahol épp szükség volt rá. Minden vizes volt és nyirkos. Néha arra gondoltunk, mi lesz, ha elviszik gyermekeinket. De szólt az erősítés: *„Ne félj, csak higgy!”* (M, 5,36) És mi nem féltünk. Gyermekeink pedig maradtak. A hátrányosak, a nyomorultak, a megvetettek, s a hitből élők is. A nagytiszteletű úr pedig csak hozta őket válogatás nélkül azzal a vággyal a szívében, hogy ezekből lesznek majd a jövő orvosai és

Így lehetséges az, hogy ezek a várak akár egy hétig is tovább fejlődjenek anélkül, hogy bárki lerombolná azokat, és mindezt vegyes csoportban.

A nagycsoportosok számára a kötelező foglalkozásokat külön teremben tudjuk megoldani, nagyobb hatásokkal, hiszen így 8-10 gyermekkel külön egyszerűbb és áttekinthetőbb, mint egy azonos életkorú csoportban 20-22 gyermekkel.

Nagycsoportosainkkal kirándultunk az igari arborétumba, és gyönyörködhettünk Isten világát teremtő hatalmának szépségeiben.

Eljutottunk a debreceni állatkertbe is.

Tárgyi feltételeink

Tárgyi feltételeink teljes mértékben hiányoztak. Az önkormányzat egyik intézménye és Nagy Kálmán esperes úr segítségével, valamint a holland iskolabútorok óvodásításával tudtuk a minimális feltételeket biztosítani. Családtagjaink fűrtak, faragtak, s a virágok sehol nem érezték magukat olyan jól, mint nálunk. Pályázataink is az Úr kezében voltak, Ő tudta és tudja mire van szükségünk. Nem halmoz el, szorosan tartja kezében a gyeplőt, s szelíd szeretettel irányítja életünket, és megtanultuk: „*Ember mid van, amit nem kaptál volna?*” Az egyházkerülettől kapott „gyorssegélyből” sikerült berendezést csináltatnunk és eszközkészletünket bővíteni. Így történt, hogy nehéz anyagi helyzetünk ellenére is mindig van segítség, az Úr szíveket lágyít, és köveket mozdít el, ha kell.

Gyermekeképünk a HOP-ból kiindulva

A krisztusi szeretetben felnövő gyermek:

- aki szereti és tiszteli szüleit és embertársait,
- aki tevékenységével Isten dicsőségét szolgálja,
- aki odafigyel szerető gondoskodással a másokra, s ha vét is ellene, meg tudja követni őt,
- aki nemcsak mondja, hanem érzi is, hogy Isten nem személyválogató és minden hozzá igyekvő embert egyaránt szeret, fajra, nemre való tekintet nélkül,
- aki védi a teremtett világot, megbecsüli az épített világot is, és nem tiporja el azt sem, amit ő készített.

Kapcsolataink mélységét szolgálja az óvodai jelmezbál, a szülőkkel együtt töltött mókás, jókedvű, énekes, játékos szórakozás, melynek közösségmegtartó ereje van.

Szülőkkel való kapcsolataink

Igyekeztünk a szülőkkel való kapcsolatot mind szorosabbra fűzni; ez a mi esetünkben azt jelenti, hogy igen sok energiát fordítunk arra, hogy némelyekkel naponta találkozzunk, mivel a város másik végéből mikrobusz hozza a gyermekeket. A foglalkozások után hazakísérjük őket, és így naponta lehetőségünk van belezárni életkörülményeikbe.

Az SZMK-val olyan munkatervet beszélünk meg, amely a segítségnyújtás formájáról szól, azon szülők felé, akik nem tanulták meg a gondoskodást a gyermeknevelés tekintetében.

A gyermekek által megnyílnak az anyai és apai szívek is, hiszen a szeretet a legkeményebb sziklát is képes összezúzni.

A gyermek és az iskola

Nagycsoportos óvodásaink minden héten ismerkedési alkalmon vesznek részt, ahol a jövődébéli tanító nénivel közösen játékos feladatmegoldásokkal, az óvónővel közösen izlelgetik az iskolát — megkönnyítve az átmenet nehézségeit.

Terveink és jövőnk Isten kezében van. „*Aki bálával áldozik, az dicsőít engem, és aki az útra vigyáz, annak mutatom meg Istennek szabadítását*” (Zsolt 50,23)

Az óvoda légköre (folytatás)

Dr. Kövér Sándorné

megismert gyermek nevelhető, a nem megismert csak idomítható.” (Wargha István)¹

Sok segítséget nyújt a gyermek megismerésében a jól összeállított kérdőív, az anyukával történő beszélgetés, de az igazi lehetőség erre a gyermek tevékenységének, érzelmi reakcióinak, rezdülleteinek megfigyelése és megértése.

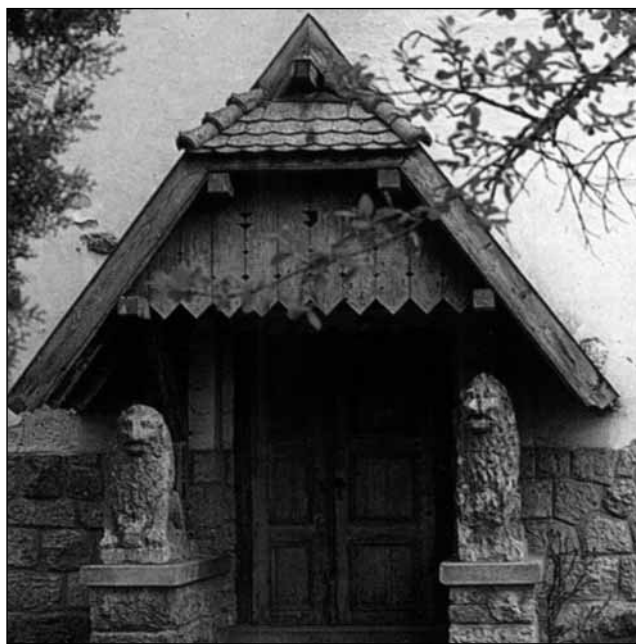
Tudatosan írtam az előbbieken a problematikus gyermekekkel való kapcsolatteremtésről — bár a csoport minden tagja joggal tart igényt az egyénre szóló figyelemre — de erre csak akkor van lehetősége a nevelőnek, ha a csoport viszonylagosan nyugodt légkörben él. Így lehet ideje, energiája az óvodapedagógusnak, hogy bensőségesebb légkörben fogadja az érkezőket, és többször leülve figyeljen vagy őszinte érdeklődéssel valóban beszélgessen a hozzá bújó gyermekekkel.

Az óvónéninek nem kell folyton — lázas munkatempót és a maga fontosságának látszatát keltve — mozgásban lennie, mert ez a sürgés önmagában nyugtalanságot keltve továbbterjed, hanem azt kell okosan eldöntenie, mikor és hol van rá szükség.

A ráérős felnőtthez szívesebben megy a gyermek, és szemmagasságban kommunikálni is más, mint ideoda fordulva, lehajolgatva. Pályám immár 30 éves em-

Algyógy - Hunyad megye

Algyógy - Hunyad megye

léke akkor döbrentett rá erre, amikor még erről teljesen mást tanultunk.

Egy kis faluba, Bedőbe mentem felügyelőként látogatni, ahol az egyetlen óvónőnek eltört a lába; de mivel valóban pótolhatatlan volt, a férje mindennap bevitte munkahelyére. Késő tavaszi nap volt, így az udvaron fogadott — a székéhez kötött kolléganő — és a 40 gyermek. Olyan tartalmas, egész délelőttöt betöltő lakodalmas játéknak azóta sem voltam tanúja. A kellékeket, amihez felnőtt segítsége kellett, az óvó nénihez vitték, különben minden mulatságot — közben a lakodalmi ebédet (tízórait) — is maguk szervezték és fűzték tovább, egyre több ötlettel és nagy átéléssel. Egyáltalán nem zavarta őket, hogy a pedagógus nem tudott mozogni, anyakönyvvezetőnek így is nagyon jó volt, a menyasszonynak készítendő ajándékhoz ha kellett ötletet tudott adni, segített becsomagolni, s főleg gyönyörködni

¹ Wargha István: Terv a kisdédóvó-intézetek terjesztése iránt a két magyar hazában. Pest, 1843 (47. oldal)

műsorukban. Nem kellett fegyelmeznie, a gyerekek ugyanis azt csináltak és addig, ameddig ők örömet leltek benne.

Ma is bennem él ennek az önfeledt játéknak, derűs délelőtnnek az emléke, bizonyosságul arra, hogy az óvónő állandó készenléti állapota inkább feszültséget kelt, s a jó együttműködésben élő csoportokban a probléma megoldására többnyire elég egy tekintet, s a felnőtt — a gyermek ismeretének birtokában — személyiségében rejlő árnyaltabb lehetőségekkel is élni tud.

Ez az ülésre kényszerített kolléganő úgy volt részese az eseményeknek, hogy a gyermekek mindegyikét jól ismerte, tudta, melyik koszorúslányt kell a szalagigazítás közben megsimítani „így ni, csinos legyél”; kivel kell keznet fogni a „komoly” viselkedés érdekében; a meglepetés készítését melyik gyereknek kell fülébe súgania, s ezek az érintések szentesítették azt a bensőséges kapcsolatot, összetartozást — oly természetes módon — amelyre a gyermeknek (felnőtteknek is) szüksége van.

Tudta, mit nem kell észrevennie, s úgy tennie, mintha nem is látná, mert a csetlő-botló még csak most próbál táncolni, belőle nagyon jó „muzsikus” vált, ismervén ezirányú képességeit. A visszahúzódó fiú, aki már-már csupán szemlélője lett volna a vigaszságnak, örömmel vállalta a fényképész — nem túl sok aktiválást igénylő —, de fontos terepét. A „bohóckodni szokott” fiú lett természetesen a vőfély, aki vidám verseivel (románul is, mivel nemzetiségi nyelvet is oktató óvoda volt) elkápráztatta a násznépet és így szereplési vágya kellő teret kapott.

Az óvónéni pedig humorral bagatellizálta tehetetlenségét, mondván, hogy „ilyen csizmában lagziba mégsem mehet”, de így legalább tud a kisgyermekekre (babákra) vigyázni és azt úgyis nagyon szereti. Milyen szép üzenet volt ez arról, hogy az élet így sem keserűség, s a derű, a vidámság minden körülmény között fenntartható!

Nem voltak itt felesleges szavak, követelmények, utasítások, legfeljebb rövid utalások, hogy a szükséges kellékeket hol találják, honnan hozhatják ki. Mégis mennyi mindent megtanultak egyetlen

délelőtt a koszorú készítésétől, a vőfélybot díszítéséig, hogyan, milyen sorrendben megy a násznép, miként kéri fel a fiúk a lányokat, az ajándékkészítés módját, izgalmát, megköszöntését stb.

Az óvónéni rendelkezésre állt, de nem vezényelt és nem diktált semmit, bár ült, de tudták, hogy bármikor számíthatnak a jelenlétére, közreműködésére. A gyerekek azt is tudták, ha probléma adódik, nekik kell odamenni, s ezt belátásból, érzelmi elfogadásból tették volna, s nem hatalmi szóra!

A fenti példa tanulságait összegezve könnyebb megfogalmazni a gyermekek szocializációjához vezető utat. Ezek a következők lehetnek:

- Nyilvánvaló, hogy a gyermeknek egyrészt maga a tevékenység, másrészt annak természetes következménye kellemes és kielégítést nyújtó — belső jutalom — számára.

- Minden gyermek más, s nekünk folyamatos és őszinte érdeklődéssel fogékonynak kell lennünk érzelmi, érdeklődés-, és gondolkodásmódbeli eltéréseik, kommunikációs, nonverbális jelzéseik iránt. Pályánknak ez ad mindennapi felfedezést, meg-megújuló izgalmat.

- Annak érzése, hogy mássága ellenére (vagy éppen ezért) mindenkire szükség van a csoportban — köztudott, hogy „ő miben nagy” — biztosít kohéziós erőt a kisebb, illetve az egész csoportban.

- Nyugalmat árasztó közreműködésünk a diktáló

nevelői attitűdöt elveti, ugyanakkor dinamikusan kell reagálnunk a spontán gyermeki kezdeményezésekre, a soha vissza nem térő helyzetekre. Rugalmasan kell váltani és ráhangolódni a mások ötletére, gondolatmenetére.

- Egész magatartásunkban a felkínálásnak — ha szükséges motivációnak — stimulálásnak kell érvényesülnie, és a döntés helyett a megbeszélésnek, alkunak, alternatívák felkínálásának.

Mindez olyan nevelői személyiséget igényel, aki bevallja és elfogadja mínuszait, fel tudja dolgozni kudarcait, és nem hárítja azokat a gyerekekre vagy kolléganőjére. Aki önjutalmazó készséggel is rendelkezik és apró sikereiből képes — mások visszajelzései nélkül — építkezni.

Algyógy - Hunyad megye

Bibliai szövegek értésének vizsgálata különböző háttérismeretekkel rendelkező csoportoknál az általános iskola 3. osztályában

Hodossi Sándor

Bármely ismeretlen szöveg olvasásakor kétirányú folyamat zajlik. Az új információk bővítik ismereteinket, alakítják gondolkodásunkat. Ugyanakkor a már meglévő ismereteink, tapasztalataink is formálják a szövegről alkotott véleményünket, s így befolyásolják az értelmezést.

Mindez különösen is igaz a Szentírásra. Valószínűleg nincs még egy könyv az európai kultúrában, amelyel kapcsolatban ennyire szélsőségesen különbözőek lennének a viszonyulások. Igaz ez a felnőttekre, és ennek következtében a gyerekekre is. Sokan olvasatlanul is elutasítják, és meseként, kultúrtörténeti olvasókönyvként tartják számon azt a szöveget, amelyet mi, keresztyének az élő Isten kijelentéseként, hozzánk, emberekhez szóló üzenetként olvassunk.

A gyerekek szocializációjának döntő színtere a család. Ez természetesen igaz a keresztyénséghez való viszony alakulására is. Ezt az erős hatást módosíthatja, befolyásolhatja az iskolai hitoktatás, még inkább a keresztyén szellemben folyó teljes iskolai nevelés.

Az alábbi felmérés 3 gyerekcsoportban vizsgálja bibliai szövegek értésének szintjét 9-10 éves korban:

- a) egyházi iskola tanulói
- b) önkormányzati iskola református hittanra járó diákjai
- c) önkormányzati iskolák teljes osztálya

A felmérés azt vizsgálja, mennyiben segíti (illetve akadályozza) a szöveg pontos megértését a Bibliával

(keresztyénséggel) kapcsolatos (családi indíttatású) viszonyulás minősége.

A vizsgálat leírása

Szövegértésre irányuló kérdéseket tettem fel három nagyjából azonos terjedelmű, de különböző műfajú és különböző korokból származó bibliai szövegrészlettel kapcsolatban. Háromféle igeszakaszt választottunk: egy őstörténetit (I. Móz. 1, 1-19.), egyet a bölcsesség-irodalomból (Péd.2, 1-15.), harmadikként pedig az Újszövetségből egy jól ismert epikus részletet (Luk. 2, 8-20.).

Mivel elsősorban a globális szövegértés vizsgálata volt a célom, ezért előzetes megfigyelési szempontot nem adtam meg.

A felmérés háromszor 10 percet vett igénybe. Az egyes szövegeket 5-5 perccig tanulmányozhatták a gyerekek, majd 5-5 perc állt rendelkezésükre a kérdések megválaszolására. A szöveget ekkor már nem használhatták. Az egyes Igeszakaszokat külön-külön lapon kapták kézhez a gyerekek, hogy sokuk számára szokatlan bibliai jelölések ne okozzanak zavart. A részletek a revidált protestáns újfordítású Biblia szövegét követik.

A feltett kérdések részben az értelmezés pontosságára irányultak, másrészt, mint említettem, a globális szövegértést vizsgálták. Emellett arra is rákérdeztem, hogy a szövegekből megszerzett információk mennyiben illeszkedtek a tanuló világképéhez.

Befejezésként néhány általános, a szövegekhez közvetlenül nem kapcsolódó kérdést tettem fel, amelyek a keresztyénséggel kapcsolatos előzetes ismeretekre vonatkoztak.

A vizsgálat eredménye

A felmérésen 5 debreceni és 2 Debrecen környéki általános iskola összesen 110 tanulója vett részt 2002 januárjában és februárjában. Amint az várható volt, a szövegek előzetes ismertsége lényegesen eltért a 3 csoportban.

Az egyházi iskolába járók egy tanuló kivételével legalább két szövegre ráismertek, a hittanosok közül minden harmadik, míg az önkormányzati iskolák teljes osztályaiból ez az arány 14% volt. Ebben a csoportban a tanulók 70%-a egyáltalán nem találta ismerősnek a szövegeket vagy legfeljebb egyet közülük.

A családok valláshoz való viszonyára a templombajárási szokások ill. önkormányzati iskolák teljes osztályainál a hittan órákon való részvétel alapján következtethetünk. Az értékelést nehezíti az a tapasztalat, hogy míg a hittanosok egy része a család buzdítására jár el hittanórákra, vannak akiknél motiváló családi háttér nincs, sőt találok a szülői tiltás ellenére, a hitoktató személye (és az alkalom szeretetteljes légköre) miatt járó kisdíjakkal is.

A karácsonyi történettel valamilyen formában a legtöbben már találkoztak. Az általam kijelölt szakaszban nem volt szó sem Heródesről, sem ajándékokról, ennek ellenére az egyházi iskola tanulóinak

egyharmada (11 fő) válaszolt úgy arra a kérdésre, hogy „Mit tettek a pásztorok, miután beszéltek Máriával és Józseffel”, hogy „odaadták az ajándékokat”. Olyan válasz is érkezett, hogy „nem mentek el Heródeshez” vagy éppen „nagy ívben kikerülték a palotát”.

A hittanosoknál és a teljes osztályban is előfordult az „ajándékot adtak Jézusnak” felelet, de lényegesen kisebb arányban (2-2 főnél).

Egyértelmű, hogy a szövegen kívüli előzetes ismeretek, asszociációk irányították az értelmezést ezekben az esetekben. Ugyanehhez a szöveghez feltettem olyan kérdést is, hogy mi volt a jel, amely a pásztorokat Jézushoz vezette. A válaszlehetőségek közül legtöbbször a csillagot és a keresztet jelölték meg. A szövegben egyikről sincsen szó. Máté evangéliumában olvasunk arról, hogy a napkeleti bölcsek az újonnan született zsidó király csillagát követve érkeztek Jeruzsálembe (Máté 2, 1-2).

Ennek ellenére a refisek közül szinte mindenki (30 fő) aláhúzta a *csillag* szót, mint válaszlehetőséget, egy tanuló szerint a *kereszt*, és ketten voltak csupán, akik szerint egyik sem. Hasonló volt az arány a református hittanra járók között is. (27 csillag - 3 kereszt) A lényegesen kevesebb háttérismerettel rendelkező teljes osztályok tanulói nagyjából fele-fele arányban jelölték meg a keresztet és a csillagot (22-21). (Valószínűleg felekezeti háttérük alapján.)

A teremtéstörténet kiemelt részletéhez 3 kérdést tettem fel. Egyik a szövegben megtalálható részinformációra vonatkozott, a másik pedig így hangzott: *Hogyan teremtett Isten?* Ezeknél a kérdéseknél nem volt a válaszokban jelentős és jellemző eltérés.

A legérdekesebb azokat a véleményeket volt olvasni, amelyek a világ létrejöttére vonatkoztak. A 30 hittanosból 23-an kapcsolták Isten személyéhez a református iskola 33 diákjából 32, a két teljes osztály összesen 47 tanulója ez az arány nem érte el az egyharmadot. (17 fő) A többiek valamiféle „természettudományos”, csillagászati magyarázattal szolgáltak, vagy elhárították a kérdést. Az érdekesebb válaszokból egy csokorra való:

- „Szerintem a Napból leszáadt egy darab, és lassan abból alakult ki a Föld.”

Sárd - Fehér megye

- „Volt egy kis bolygó és utána belecsapódtak a meteoritok, aztán létrejött egy nagy robbanás, és ezúton létrejött az élet.”

- „Különböző gázokból kialakuló forró vörös volt még évmilliókkal ezelőtt a Föld. Aztán kövek, sziklák, kőzetek és fémek, vasak tapadtak rá, így lett a Föld.”

- „Az ufók csinálták.”

- „A föld magjából lett.”

Mindhárom célcsoportban a bölcsességről szóló szakasz bizonyult a legnehezebbnek és a legkevésbé ismertnek. Olyan kérdéseket tettem fel, amelyek nemcsak a szö-

veg alapján válaszolhatók meg, hanem feltételeztem, hogy mindenki van kész válaszok is azokra a kérdésekre, hogy miért jó becsületesnek lenni, mi jellemzi a rossz úton járó embert, vagy honnan származik a bölcsesség.

Arra voltam kíváncsi, hogy hagyják-e a szöveg által vezetett gondolataikat vagy saját véleményüket vetítik a szövegre és írják le. (A feladat az volt, hogy az olvasott szöveg alapján válaszoljanak.) Arra a kérdésre, hogy mi jellemzi a rossz úton járó embert, a szöveg két választ kínál. Örül, ha rosszat tehet, álnokul beszél. Mindhárom csoportban a tanulók kb. 40%-a adott ilyen értelmű választ. Emellett nagyjából hasonló értelmű feleleteket adtak minden csoportban: hazudós, irigy, bántja a másikat, csúnyát mond, nem fog a mennybe kerülni, bűnös, nem hisz Istenben, lelkiismeret-furdalás gyöttri, pokolba kerül, megbünteti Jézus (!). A szöveg és az előzetes ismeretek ötvözését láttam a *Miért jó becsületesnek lenni?* kérdésnél is. A bibliai szakasz jutalmat és védelmet ígér Istentől. Ízelítő a válaszokból:

- „Mert úgy tisztábbnak érzed magad.”

- „Nem lesz lelkiismeret-furdalásunk”

- „Ha hazudunk, magunkat csapjuk be”

- „Ha nem vagyunk becsületesek, hamarabb utolérnek, mint a sánta kutyát”

- „Mert az jó érzés. És sokkal könnyebb a szívünknek.”

- „Rossznak lenni nem jó dolog.”

A válaszokból szinte szó szerint következtethetünk a szülők és a tanítók erkölcsi intelmeinek tartalmára.

Tanulások a katechézis számára

A 20. századi protestáns katechézisre óriási hatást gyakorolt *Barth* dialektika teológiája. Barth szerint a katechézis célja az, hogy Isten Igéjét hirdesse a gyerekeknek. Szerinte az Ige felette áll mindenféle metodikának. A módszer csak út, amely előkészítheti az Ige útját a lélekben. Az új-reformatori teológia különösen fontos szerepet tulajdonít a bibliai történeteknek. Barth és követői szerint a vallás-oktatás legfontosabb tárgya a Biblia, mert csak egyedül itt találkozhatunk az isteni valósággal.

Ezzel szemben a hermeneutikus vallásoktatás radikális fordulatot jelentett. Célja dialógus létrehozása a Biblia és a világ ill. a Biblia és a gyermek között a lingvisztika segítségével. Eszerint a vallásoktatásban a bibliai szavak hermeneutikájára van szükség.

A problémaorientált katechézis (Kaufmann 1973) megkérdőjelezi a bibliai textusok elsődlegességét, mert ez sem teológailag, sem didaktikailag nem igazolható. A bibliai textusokat az emberi élet kontextusába kell helyezni, hogy a ma élő ember világ és önértelmezésével dialógusba kerüljön.

Az 1970-es években megjelent a tematikus és a terapeutikus valláspedagógia, majd a 80-as években a szimbólumdidaktika. Ezt a 90-es években a sákramentumdidaktika megjelenése követte, amely a katolikus valláspedagógia után protestáns talajon is kifejlődött. Az 1990-es években újra megjelent a Biblia-központú katechézis igénye. Különbözőbb pedagógiai vagy didaktikai szakismeret nem szükséges, egyszerűen olvastatni kell a Bibliát - vallják ennek az irányzatnak a hívei. Ehhez, amennyire csak lehetséges, hétköznapivá kell tenni a nyelvet.

A 20. század katechetikai gondol-

kodása tehát igen sokszínű. Amiben ezek a nagyon különböző iskolák megegyeznek, az az a kiindulópont, miszerint a katechézis mindig a teológia függvénye.

Jelen felmérés egy kísérlet arra, hogy a gyakorlat, a pedagógia oldaláról közelítsük a problémát, a katechetika alapelveit a szövegértés próbájának vessük alá, a bibliai szövegek értésének tipikus nehézségeit mutassuk be.

A magyar pedagógiai szakirodalomban évtizedek óta jelennek meg olyan írások, amelyek a magyar gyerekek nem megfelelő szintű olvasás-értését jelzik. Ezt erősítették meg a 90-es évek monitor-vizsgálatai is. (A vizsgálatba bevont legfiatalabb tanulók 3. osztályosok voltak.)

A szakirodalom kiemeli, hogy a szövegértés különböző szintjei nem alakulnak ki automatikusan. A szövegértés fejleszthető és fejlesztendő képesség, hiszen a szöveg dekódolása mellett számos műveletet feltételez.

Az elvégzett felmérés is megerősíti, hogy a bibliai szövegértés fejlesztésére óriási szükség van. A katechéta egyik alapvető feladata lehet a bibliai szövegekkel való találkozás előtt az előfeltétel-tudás bővítése. (Van, ahol ezt úgy oldották meg, hogy a feldolgozandó szövegek elé olyan összefoglalót készítettek, amelyek tartalmazzák a megértéshez szükséges előfeltétel-tudás legfontosabb elemeit.)

A másik gyakori megértést fokozó eljárás a szótanulás. A szöveg szempontjából fontos szavak és kifejezések direkt tanítása azért hasznos, mert összekötést létesít a már meglévő és az új fogalmak között. Az előkészítő szótanítás akkor eredményes, ha az a kulcsszavakra korlátozódik, és ezeket mindig abban a kontextusban tanítja, ahogyan a szövegben előfordul. Tartós eredményre azonban úgy is csak évekig tartó, az alapfogalmakat fokozato-

san felépítő, átgondolt pedagógiai tervező tevékenység vezethet.

A bibliai szövegek nem könnyűek. Kisiskolás korban olvasva őket különösen nem azok. A *Sola Scriptura* elve alapján tanításuk ennek ellenére kiemelt jelentőségű feladat. Jelen felmérés azt mutatta meg, hogy a szövegek belső nehézségei mellett meg kell küzdeni az előítéletekkel, rögzült automatizmusokkal, esetleg a szövegtől való idegenkedéssel, de gyakran egész egyszerűen a megjelent világ és nyelvezet idegenségéből fakadó értetlenséggel is.

Felhasznált irodalom

- Adamikné Jászó Anna: Az olvasástanítás alapelvei In.: Olvasásfejlesztés iskolában és könyvtárban, Sárospatak 1999. pp. 44-48.

- Dr. Csorba Péter: A katechézis módszerei In. Református Egyház 1988/ október pp.229-231.

- Dr. Csorba Péter: A valláspedagógia mai helyzete Európában In. Tanulmányok 2000 KFR TKF

- Debrecen, 2000 pp. 19-23

- Cs. Czachesz Erzsébet: Az olvasásmegértés és tanítása In.: Iskolakultúra 1999/2 pp. 3-15.

- Horváth Zsuzsanna: Olvasás és írás: A szövegértés és a szövegalkotás összefüggései In.: Olvasásfejlesztés iskolában és könyvtárban, Sárospatak, 1999. Pp. 49-68.

- Jelentés a Monitor '97 felmérésről In.: Új Pedagógiai Szemle 1998/1 pp.82-105.

- Kádárné Fülöp Judit: Az olvasás mint kommunikációs képesség In.: Pedagógiai Szemle 1983/2 pp. 140-150.

- Kocsis Tiborné: A tanulási önállóság fejlesztésének lehetőségei ismerettartalmú szöveg feldolgozásával In.: Tanító 1999/2 pp. 15-16.

- Tóth László: A szövegértés fejlődése kisiskolás korban In.: Magyar Pedagógia 1997/4 pp. 41-59.

Katechetikai szakmai nap

Csurgó, 2002. február 12.

Tóth Kása István

Az RPI feladatai közé tartozik a továbbképzések, szakmai napok szervezése, egyebek mellett a hitoktatás területén is. Mintegy másfél évvel ezelőtt a katechetikai továbbképzések helyzetét értékelve úgy találtuk, hogy a Budapesten rendezett alkalmak sokak számára elérhetetlenek a távolságok, az utazási nehézségek miatt. Úgy gondoltuk, hogy ezen a helyzeten segíthetünk, ha nem a hitoktatók és a vallástanárok nagyobb közössége utazik a továbbképzésre, hanem a továbbképzés költözik egy régió központjába és az egy-két előadó vállalja a hosszú utazást. Ebben segítségünkre voltak a református iskolák, ahol az Intézet felkérésére készséggel biztosítottak helyet és étkezést a katechetikai szakmai napok résztvevőinek. A fentebb elmondottak mellett még azt is kívántuk szolgálni a regionális szakmai napokkal, hogy a Magyarországi Református Egyházban folyó katechetikai munka egységesebb, egyöntetűbb legyen. A református általános és középiskolákban folyó hitoktatás szervezettségében, minőségében példaként szolgáljon a gyülekezetekben — sokkal nehezebb körülmények között — történő hitoktatásnak. Ezért kértük az érintett egyházmegyék esperesait és katechetikai előadóit, hogy a regionális katechetikai szakmai napokra hívják meg a gyülekezeti hitoktatásban szolgálókat is.

Ez az elvi bevezetés szükséges volt ahhoz, hogy a címben jelzett csurgói szakmai napot a maga valódi jelentőségében láthassuk. A program mind a hitoktatókat, mind

a vallástanárokat megszólította. Két bemutató óra, az órák megbeszélése, valamint egy előadás képezte ezt a programot. A bemutató tanításokat a Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium vallástanára, Battyányi Géza végezte.

Az első óra a 8. osztályban volt. Ilyen korú gyerekekkel valamennyi résztvevő találkozik, a gyülekezeti hitoktatásban is, vagy a konfirmációi előkészítés során, vagy a konfirmáció utáni serdülőórákon. A téma az imádság volt. A több órás témának első óráját láttuk. Lendü-

Magyarderzse - Kolozs megye

letes óravezetés, jól kihasznált idő, a módszertani eszközök gazdagsága tette élvezetessé a katechéták számára az órát. Füzetet, Bibliát, tankönyvet használtak kellő változatossággal.

Az óra megbeszélésén öröm volt hallgatni a szakmai nap résztvevőinek tárgyyszerű észrevételeit, amelyek között a pozitívumok mellett kifogások és kérdések is megfogalmazódtak — tehát tárgyilagos és szakszerű közösség előtt folyt az óra.

A második óra a 12. osztályban történt. Ezzel a korosztállyal a jelenlévők többsége iskolai keretek között már nem találkozik, mert a gyülekezeti hitoktatás általában be-

fejeződik a konfirmációval. Éppen ezért volt hasznos egy olyan órát látni, amelyben világosan meglátszott a kisebbek között végzett hitoktatói munka megalapozó fontossága. Továbbá jó volt ennek az órának kötetlenebb formájában és mégis határozott vezetésében példát kapni arra, hogy miképpen lehet az érettség küszöbén álló fiatalokkal hittani (dogmatikai) kérdésekről valóban interaktív és kreatív módon beszélgetni.

Az óra megbeszélésén hangot kapott az, hogy a zömükben gyülekezeti hitoktatásban dolgozó jelenlévők ilyen lehetőségekkel csak ritkán találkozhatnak. De tanulságos volt számukra egy református gimnázium magasabb színvonalú lehetőségeivel és munkájával találkozni.

A két bemutató óra és azok megbeszélése annyira lekötötte a résztvevőket, hogy „A hitoktatás, mint gyülekezetépítés” című előadás témájáról egy rövid bevezető megbeszélést folytatva, és az előadás vázlatát megismerve úgy döntöttek, hogy ezzel a témával egy következő alkalommal fognak részletesen foglalkozni.

A szervező RPI és valamennyi résztvevő nevében köszönetet mondunk a Gimnázium igazgatójának Szabó Sándornak, vallástanárának Battyányi Gézának szíves vendégszeretetükért és szolgálatukért, és köszönjük a Somogyi Egyházmegye esperesének Szatmári A. Lajosnak és katechetikai előadójának, Juhászné Michna Krisztinának segítségét a szervezésben. Reméljük, hogy közös katechetikai szolgálatunk hasznára válik a csurgói szakmai nap.

Julianna

Budapest legrégebb református elemi/általános iskolájának névadója

Pavletitsné Egressy Mária

Az iskola újraindításakor hívták Júliának, *Juventusnak*, *Julianusnak* a kívülállók, érdeklődők. A *Julianna* nevet nehezen tanulták meg. Nem volt kihez kapcsolni emlékeikben. Ki volt hát Julianna, akiről iskolát neveztek el?

Wilhelmina, Hollandia királynője és *Hendrik*, Mecklenburg Schwerin hercege 1901-ben kötöttek házasságot. Egyetlen gyermekük, Julianna, 1909. április 30-án született meg. A kis hercegnőnek minden gyermeknél hamarabb kellett megtanulnia, hogy nem viselkedhet mindenütt úgy, ahogyan szeretne. Ez csak a belső szobák titka lehetett. Ha nyilvánosság előtt jelent meg, akkor úgy figyelt, beszélt, ahogyan egy trónörökösztől elvárták. Ehhez természetesen az is hozzájárult, hogy olyan témák iránt is érdeklődést kellett mutatnia, amik egyébként nem tartoztak az érdeklődési köréhez. *Wilhelmina* úgy akarta felnevelni lányát, mint a nép bármelyik gyermekét, ezzel is bizonyítva népe iránt érzett tiszteletét. Ezért 1915-ben beíratta abba a hágai iskolába, melyben az akkor híres pedagógus, Gerhard Jan *Ligthart* is tanított. Bár ő nem tanította, de egyik kedves tanítványa lett Julianna tanítója. 1921-ben fejezte be az elemi iskolát. Hogy felkészítsék a rá váró feladatra, kíváncsossá vált az oktatási tempó felgyorsítása, így magántanuló lett. Egyetem tanulmányait a *Leideni Egyetemen* végezte, ahol 1930-ban a filozófia díszdoktora lett.

Hivatalos kötelezettségei már igen korán elkezdődtek. 1920-ban jelen van Utrechtben, a *Holland Királyi Vásárcsarnok* épületének alapkövetésénél.

Ekkor mi magyarok, egy vesztés háború után vagyunk. A végtagjaitól megfosztott országban pusztulás, gyász és éhínség... Magyarország, mely egykor Európa éléskamrája volt, most éheznek. A legnagyobb nélkülözés a városokban, s különösen a fővárosban van. Az iskolákban szünetel a tanítás, mert nem tudnak fűteni. Emberek tízezrei laknak vasúti vagonokban a pályaudvarok mellékvágányain a lakáshiány miatt. A munkalehetőség minimális.

Az iskola épülete ma

A porig alázott ország segítségére először Hollandia sietett, mint ahogyan tette ezt a gályarabok idején is.

1920 februárjában az *Országos Gyermekvédő Liga* szervezésében megindultak az első gyermekvonatok Hollandiába. Többgyermekes, szegény sorsú és árva gyerekek tízezreit vitték a befogadó holland családokhoz három-hat hónapra, vagy akár évre vagy évekre is. A Hollandiából hazatérő gyerekek egészségesek, jóltápláltak voltak, s élményekben gazdagok.

Vilma (*Wilhelmina*) királynő fővédnöksége alatt és a trónörökös Julianna részvételével folytak a szervező munkák. A királyi magánpénztárt sokszor megnyitották az akció anyagi megsegítésére.

Bár több tízezer gyermek járt kint, minden rászoruló nem jutott ki. Ekkor a hollandok kitalálták, ne a gyerekek utazzanak ki, hanem az élelmet hozzák ide, így több pénz jut az élelemre. A *Református Gyermekélelmezési Akció* három vezetője Budapestre érkezett: Voort van Zijp képviselő, de Neef bankár és Kuyper Katalin (*Dr. Kuyper* Ádám teológus, holland miniszterelnök lánya) a szervezési munkák megbeszélésére. A *Magyar Intéző Bizottság*, mely az egyházkerületek vezetőiből állt, élén az ügyvezető igazgató Bodolay István lelkipásztorral 10 ingyenkonyhát hozott létre. A főzést egyházi épületekben, hívő asszonyok és diakonisszák végezték. A *Holland Comité* gyűjtötte kint a pénzt, amit átutaltak Magyarországra.

Az ingyenkonyhákat 1925-ig tartották fenn. Addigra az országban a helyzet konszolidálódott, s nem volt szükség további működ-

tetésükre. A fennmaradt pénz felhasználására *Sebestyén* Jenő teológiai professzor javaslatát fogadták el: legyen az alapja egy református elemi iskolának. Az állam és a főváros beleegyezett. Sőt! *„A Főváros Tanácsa elrendelte, hogy Budapest egyik legszebb utcáját, a Városligeti Fasort a hollandok királynőjéről, Vilma királynő útnak kell elnevezni.”* A fasori református templom kertjében álló egyemeletes épületet, mely akkor tanonciskola volt, s nem volt kellően kihasználva, az akkori fa-

Julianna királynő

sori lelkész, *Szabó Imre*, a későbbi esperes javaslatára, az egyházközség felajánlotta iskolának, melyet az akkori trónörökösről *Julianna Református Elemi Iskolának* neveztek el.

Az átépítés után négy tanterem, tornaterem, tantestületi szoba és egy kétszobás igazgatói lakás (ma tanári, irodák szertár) fért el. A berendezés igen egyszerű volt, mert a fővárosi iskolák kiselejtezett és felújított bútoraiból állt. A kiválasztott négy tanítónő: *Gödölley Andrásné*, *Bodolay Rózsa*, *Hajdú Éva*, *Balogh Irén* voltak, akiket az 1926. év tavaszán a hollandiai iskolák tanítási módszereinek megismerésére Hollandiába küldtek.

„Az iskola ünnepélyes megnyitása 1926. szeptember 13-án volt. A díszvendégek között ott találjuk a volt holland miniszterelnököket, van Colijn Henriket, Kuyper Katalint, az ismert holland teológus lányát, a Holland Királyi Nagykövetség képviselőit, a magyar állam részéről dr. gr. Klebelsberg Kunó kultuszminisztert, a főváros részéről dr. Sipőcz Jenő polgármestert, a református egyház részéről dr. Ravasz László püs-

pökkel az élen egyházunk vezetőit. Az ünnepélyes megnyitó után Kuyper Katalin átadta a Holland Iskolabizottság ajándékát az iskola tantestülete számára, egy nagy, gyönyörű sötétkék bőrkötésű Bibliát, az első oldalon a „Holland Comité” tagjainak aláírásával.”

Térjünk vissza Juliannára. 1927-ben kezdődött számára a hivatalos felnőttkor. A kneuterdijki palotát a rendelkezésére bocsátották, és külön udvartartást kapott. Májustól már részt vett az Államtanács ülésén.

A nagy gazdasági válság Hollandiát is érzékenyen érintette. 1931-ben Julianna, édesanyjával egyeztetve, kezdeményezte a *Nemzeti Krízis Tanács* létrehozását. 1934-ben nagy fájdalom éri: meghal a szeretett nagymama, *Emma*, és édesapja, *Hendrik* herceg. Novemberben királyi rendelet mondja ki, ő apja hivatali utódja. Így követi apját a *Holland Vöröskereszt* elnöki székében, mely tisztséget és munkát ő is, akárcsak apja, nagyon komolyan vett.

1937. január 7-én fogadnak örök hűséget egymásnak Julianna és *Bernhard van Lippe - Biesterfeld*

hercege. Egy év múlva, január 31-én megszületik *Beatrix* (a jelenlegi királynő), 1939-ben *Irén* nevű lányuk.

1940 áprilisában Németország megtámadta Hollandiát. A királyi család Londonba menekült, majd Julianna a gyerekekkel *Alice* nagynénje s annak férje (aki a kormányzó) meghívására Kanadába utazott. Julianna minden különleges előjogot elutasított, egy akar lenni a vendégszerető kanadai néppel. Önmagát nemcsak anyának, de egy szolgaságba kényszerített nép nagykö-

vetének tekintette. 1940 végén a *Roosevelt* házaspárnál tett látogatást.

Óráiai Julianna korának sok más asszonyához hasonlóan jelentősen kivette részét a „totális háborúban”. Újra hozzálátott a vöröskereszt munkákhoz. Esténként pulóvereket kötött, nappal az ottawai Vöröskereszt üzletében tevékenykedett. 1941-ben a *Hope College* díszdoktori címet adományoz neki. Az ünnepélyre Amerikába utazott férje is.

1943-ban született meg harmadik lányuk, *Margriet Francisca*. A dolog érdekessége az, hogy a kanadai törvények szerint Margitnak kanadai állampolgárnak kellett volna lennie, de a kormány — tisztelete jeleként — úgy határozott, még a terhesség alatt, hogy az a terület legyen Hollandiáé, melyen a gyermek majd megszületik, így a kis hercegnő is holland állampolgárként született meg. Juliannát ebben az évben még egy nagy öröm éri. Teljesül egy gyermekkori álma. Eljutott Surinamra, a Holland Királyságnak arra a területére, amelyet nem ért el a háború.

A normandiai partraszállás után — titokban — Londonba utazott. Arnheimnél azonban a szövetséges csapatok nem tudtak áttörni, így Hollandia felszabadulása még váratott magára. Julianna visszament Kanadába. 1945 áprilisában ismét Londonba repült. Május 4-én boldogan hallja a német csapatok kapitulációját. Bernhard, a férje, mint a *Holland Belföldi Haderő* parancsnoka szintén aláírja a kapitulációs meg egyezésnek.

az Indonézia függetlenségét elismerő szerződést, 1954-ben pedig a *Holland Királyság Alapszabályát*, melyek célja, a megmaradt részek további működtetése.

A világháború után fejlődött a gazdaság s vele párhuzamosan a gazdagság is nőtt. Julianna királynő minden szociális és kulturális fejlesztésben aktívan részt vett. Számtalan munkálatogatást tett országában, hogy közvetlen kapcsolatba kerüljön a lakossággal, és saját ké-

Julianna 1980. április 30-án adta át a trónt legidősebb lányának, Beatrixnak, aki ma is Hollandia királynője. Azóta ez a nap nagy ünnep: a királynő napja.

A *Julianna Iskola* nem szakította meg kapcsolatát a testvéri segítséget nyújtó hollandokkal egészen az iskola államosításáig. 1936-ban újjáépítették, korszerűsítették és bővítették az iskolát. A munkálatokkal rekord idő alatt (öt hónap) készültek el. Ekkor már *Dobos Károly*

volt a fasori lelkipásztor (Szabó Imre a Lónyay utcai fiúgimnázium építésének szervezésével volt elfoglalva). Halk, szelíd hangja, barátságos magatartása, az iskola iránti elkötelezettsége mindenben bizalmat keltett.

„Az új épület bejáratánál Kuyper Katalin személyes ajándékként fehérmárványtáblát helyeztek el ezzel a felirattal *„Engedjétek hozzám jönni a gyermekeket”*. Később szülői adakozásból egy haranglábat állítottak fel, kis haranggal, régi kálvinista kollégiumi szokást valósítva meg. Harangszó jelezte a tanítás

kezdését és befejeztét.”

Gödölley Andorné igazgatóasszony évente beszámolt Kuyper Katalinnak az iskolában folyó munkákról.

A háború komoly megpróbáltatás volt mindenki számára. Von Colijnt, volt holland miniszterelnököt a németek Hollandia megszállása idején, magas kora ellenére koncentrációs táborba vitték, ahol a nélkülözésekbe belehalt. Kuyper Katalinnak is családjával együtt menekülnie kellett. De a „szellem”, melynek magját a budapesti Julian-

Az első osztály 1926-ban

1948-ban ünnepelte a holland nép Wilhelmina uralkodásának 50. évfordulóját. Az anyakirálynő erre az évfordulóra várt, hogy az uralkodást átadja lányának, Juliannának, aki ezt megelőzően már kétszer is régensi szerepben lépett fel. Közben megszületett negyedik lánya is: *Marijke*.

Amikor Julianna trónra lépett, a Holland Királyság négy részből állt: 1. Hollandia, 2. „Holland India” (a mai Indonézia), 3. a Dél-Amerika északi részén fekvő Surinam, 4. Holland Antillák. 1949-ben írta alá

pet alkotson az ország és a nép helyzetéről. Empátiakészségét és szociális érzékenységét tükrözi, hogy beszédeinek gyakori témái voltak: az élet tisztelete, a nemzetközi szolidaritás, széles körű európai együttműködés, és általában a fejlődés elősegítése. Népe tisztelte és szerette.

1975-ben lett szabad az utolsó holland gyarmat is (Surinam). Ugyanebben az évben hoztak létre egy Julianna alapot (*Juliana Welzijn Fonds*), melynek célja szociális, gazdasági és kulturális tervek megvalósítása.

na iskolában elvetették, kihajtott. Az ifjúsági vöröskereszt révén sok csomagot küldött az iskola az összegyűjtött adományokból a frontra. Tették ugyanazt, amit Julianna hercegnő Kanadában. Segítették a rászorultakat, ahogyan névadójuktól tanulták.

1944-ben „a lelkipásztorok és az iskola igazgatónője azonnal felkereste a svéd nagykövetséget és svéd védnökség alá helyeztették a templomot és az iskolát. Gyors segítőakció indult meg a veszélyeztetett zsidó gyermekek érdekében. A zsidó gyermekek részére az iskola alagsorában menedékhelyet állítottak fel. A svéd nagykövetség bőven ellátta az iskolát ágyakkal és takarókkal, igen bőséges, egész télre szóló étellel. Az iskola és a templom alagsorában francia, belga, holland katonákat bujtattak, akik a német hadifogoly táborokból kelet felé szöktek, és reménységgel kopogtattak be a templom ajtaján. A bujtatók és a rejtőzködők egyforma félelemben éltek, mert 1944 decemberében az akkor uralkodó hatalomnak már semmi sem volt szent. A megfélemlítettek az életveszélyt is vállalva, Istenbe vetett hittel és reménységgel várták ki a szörnyűséges idők végét. Mindenki életét sikerült megmenteni, akinek a templom és az iskola menedéket adott A »Julianna Református Iskola« szelleme kiállta a gyakorlat próbáját Isten és ember előtt.”

Az iskolát 1948-ban a többi iskolával együtt államosították.

A Juliannás szellem fennmaradásáról gondoskodtak a volt tanítványok, akik hűségesek mind a mai napig volt iskolájukhoz. Ebben különösen élen járt Fónod Sándor bácsi és Wladyka Erzsike néni (Komlói Vendelné). Ők próbálták összetartani a volt növendékeket. Mindketten 1927-1931-ig voltak Juliannások. 1986-ban ők keresték fel a Holland Királyi Nagykövetséget a többiek

megbízásából, legyen segítségükre a követ úr, Vos van Steenwijk, hogy méltán tudjanak megemlékezni iskolájuk alapításának 60. évforduló-

Az ünnepélyes megnyitó

járól. A látogatás nem várt eredménnyel zárult. Beatrix királynő, aki abban az évben Magyarországra látogatott, fogadta és megajándékozta a Juliannások képviselőit.

Amikor az újraindulás szóba került, Adorján József esperes úr levélben fordult Beatrix királynőhöz, engedélyezze, hogy az iskola újra a Julianna nevet viselje. Az engedélyt megkapta.

Az iskola 1992-ben nyitotta meg újra kapuit. Első igazgatója dr. Boros Gyula nagytiszteletű úr volt.

A kapcsolat, a testvéri szeretet ma is él. A holland segítség az újrainduló iskolánál sem maradt el. Újra példát adtak a mai Juliannásoknak. S a példa ismét gyökeret vert a szívekben. Amikor néhány éve Kárpátalját elöntötte a víz, elsőik között jelentkezett az iskola segítségnyújtásra. Végül 26 kisdíakot és három nevelőt látott vendégül három hétre a nélkülözések alatt.

A zsoboki (Románia) árvaházzal is szoros kapcsolatban állnak. Éven-

te kölcsönös látogatásra kerül sor. Versenyeiken, ünnepélyeiken részt vesznek az ottani gyermekek képviselői. Az iskola pedig segíti őket

abban, amiben csak tudja.

Jó érzés tudni, ahogyan az iskolát segítették holland református testvéreink egykoron, úgy segít most az iskola más rászorulókat.

A Juliannás szellem tovább él, s reméljük élni fog még sokáig! Isten segítse ebben őket!

Idézetek:

Fónod Sándor: Fasori Julianna Református Iskola Története 1926-1992-ig

Irodalom:

Fónod Sándor: Fasori Julianna Református Iskola Története 1926-1992-ig

Juliana een biografie in foto's van de koningin der Nederlanden (1959)
Das Königshaus

Köszönöm a Holland Királyság Nagykövetségének és a Julianna Református Általános Iskolának a segítséget, melyet nyújtottak a cikk megírásához.

A református közoktatás tanügyigazgatási kérdései V.

A református közoktatási rendszer számokban

Papp Kornél

A sorozat eddig megjelent elemei: „Az intézményalapítás és —fenntartás jogi szabályozása” (II. évf. 4., 2001. május), „Az állami és a református tanügyigazgatásról általában” (III. évf. 2., 2001. október), „A tanügyigazgatási szintek hatásköreinek egybevetése” (III. évf. 3., 2001. november), „A reformá-

tus közoktatási rendszer” (III. évf. 4., 2001. december). Ez alkalommal az elmúlt esztendő statisztikai adataiból emeljük ki a létszámokra vonatkozó elemeket, a próbálunk véget vetni annak a „számháborúnak”, mely az intézmények számát próbálja meghatározni (valahol 50 és 200 között).

1. Az egyházi oktatási intézmények száma

Az Oktatási Minisztérium Egyházi Oktatási Kapcsolatok Titkárságának adatai a 2000/2001. tanévben az egyházi intézményekre vonatkozóan (a református intézmények aránya 26,8 %):

	óvoda	ált.isk.	középsk.	felsőfokú	egyéb	összesen
katolikus	50	96	69	12	62	289
református	16	38	27	5	37	123
evangélikus	11	6	11	1	4	33
iraelita	4	5	3	1	1	14
összesen	81	145	110	19	104	459

2. Közoktatási intézményeink létszámadatai

2001. január 1.	Pedagógusok száma	Korai fejlesztés	Óvodai nevelés	Alapfokú oktatás 1-8. évf.	Középfokú oktatás (középskola 9-12. szakiskola 9-10.). évf.)	Szakképzés (szakmai elmélet)	Kollégiumi nevelés	Alapfokú művészeti oktatás	Fejlesztő felkészítés (gyógypedagógiai ellátás)	Összesen
Dunamellék	714	0	557	3.846	2.828	139	832	173	0	8.375
Dunántúl	135	0	68	431	615	0	493	352	0	1.959
Tiszáninnen	190	0	81	690	1.089	0	614	0	0	2.474
Tiszántúl	757	0	349	6.182	1.650	75	661	231	14	9.162
Zsinat	2	2	0	0	0	0	0	0	140	142
Összesen:	1.798	2	1.055	11.149	6.182	214	2.600	756	154	22.112

2001. szeptember 1.	Pedagógusok száma	Korai fejlesztés	Óvodai nevelés	Alapfokú oktatás 1-8. évf.	Középfokú oktatás (középskola 9-12. szakiskola 9-10.). évf.)	Szakképzés (szakmai elmélet)	Kollégiumi nevelés	Alapfokú művészeti oktatás	Fejlesztő felkészítés (gyógypedagógiai ellátás)	Összesen
Dunamellék	720	0	598	4.179	2.843	131	903	180	0	8.834
Dunántúl	149	0	66	448	629	0	494	429	0	2.066
Tiszáninnen	221	0	85	1.163	1.129	0	567	44	0	3.008
Tiszántúl	812	2	515	6.454	1.718	82	667	236	14	9.688
Zsinat	6	27	0	0	0	0	0	0	123	150
Összesen:	1.908	29	1.264	12.244	6.319	213	2.651	889	137	23.746
Változás (%)	+6,1	+1.450	+ 19,8	+ 9,8	+ 2,2	- 0,5	+ 1,9	+ 17,5	- 11,1	+7,4

Intézményeink pedagóguslétszáma 6,1 %-kal, tanulólétszáma pedig 7,4 %-kal fejlődött a 2001/02. tanév kezdetén az előző tanévhez képest. A legnagyobb létszám-

gyarapodást — nem számítva a korai fejlesztés, ahol a Református Pedagógiai Szakszolgálat lát el egyre hatékonyabb szerepet — az óvodai nevelés és az alapfokú művészetok-

tatás éri el. Ismét nem lépett előre egyházunk a szakképzés erősítése területén. A következő években nagyobb szerepet kell szánni a középfokú oktatás ezen területének.

2002. január 1.	Pedagógusok száma	Korai fejlesztés	Óvodai nevelés	Alapfokú oktatás 1-8. évf.	Középfokú oktatás (középiskola 9-12. szakiskola 9-10.). évf.)	Szakképzés (szakmai elmélet)	Kollégiumi nevelés	Alapfokú művészeti oktatás	Fejlesztő felkészítés (gyógypedagógiai ellátás)	Összesen
Dunamellék	716	0	605	4.157	2.835	168	610	201	0	8.576
Dunántúl	149	0	72	442	624	0	480	514	0	2.132
Tiszáninnen	232	0	85	1.145	1.124	0	578	44	0	2.976
Tiszántúl	849	2	549	6.377	1.708	81	632	248	14	9.611
Zsinat	6	24	0	0	0	0	0	0	129	153
Összesen:	1.952	26	1.311	12.121	6.291	249	2.300	1.007	143	23.448

(A 2001/02. tanévben bekövetkező létszámmozgás a hibás létszámjelentések korrekciójából és — egyetlen kivétellel, mely 42 főt érintett — egy természetes, minden tanévben előforduló iskolaváltási folyamatból adódik. Elemzésével ezért nem kívánunk foglalkozni.)

3. A Református közoktatási intézmények alapításával kapcsolatos adatok¹

Ebben a fejezetben részletesen is sor kerül az intézmények által

ellátott feladatok bemutatására. Természetesen adataink lehetnek hibásak is, mivel az intézmények beküldött alapító okiratai alapján készültek, s nem minden esetben történt meg a dokumentumok — egyébként törvény szerinti — eljuttatása. Éppen ezért kérjük, hogy a hibákra szíveskedjenek felhívni figyelmünket. A többcélú intézmények száma a 2001/02. tanévben 29. Az általuk ellátott feladatot csak egyszer számítva, az intézmények száma: 85. (12 intézmény lát el 3-3

feladatot, 17 intézmény pedig 2-2 feladatot.) 58 intézménynek egyházközségi (68 %!), 2 intézménynek egyházmegyei, 17 intézménynek egyházkerületi, 1 intézménynek (felsőoktatási) intézményi, 2 intézménynek vegyes fenntartója van, valamint 5 intézményt tart fenn a Zsinat. A 126 intézményi feladatból 33 átvétellel (26,2 %) került az egyház fenntartásába. **Intézményeink száma tehát vagy 85, vagy 126.**

Területi bontásban:

	Intézményenként	Intézményi feladatellátásként
Dunamellék	29	51
Dunántúl	6	10
Tiszáninnen	7	10
Tiszántúl	38	50
Zsinat	5	5
Összesen	85	126

Az alábbi táblázat az adatok intézményi kibontását rögzíti. Az adat-

bázis frissítése érdekében kérjük, hogy az eltérésekről szíveskedjenek

tájékoztatást adni az intézmények a Zsinati Iskolaügyi Osztálynak

¹ Készült az intézményi alapító okiratok feldolgozásával

Az intézmény neve	Közüktatási feladat	Ala-pítás	A fenntartó jellege	Megjegyzés ¹
Szegedi Kis István Ref. Gimnázium és Általános Iskola, Békés	gimnáziumi oktatás	1992	egyházközség	átvétel, újra
	alapfokú oktatás	1994		átvétel, újra
	kollégiumi nevelés	1998		új
Szivarvány Ref. Óvoda, Berettyóújfalu	óvodai nevelés	1999	egyházkerület	átvétel
Toldi Miklós Ref. Általános Iskola, Berettyóújfalu	alapfokú oktatás	1999	egyházközség	átvétel, újra
Gárdonyi Zoltán Ref. Művészeti Iskola	alapfokú művészeti oktatás	1997	egyházközség	új
Baár-Madas Ref. Gimnázium és Általános Iskola	gimnáziumi oktatás	1990	egyházkerület	újra
	kollégiumi nevelés	1990		újra
	alapfokú oktatás	1997		újra
Betlehem Ref. Óvoda, Budapest	óvodai nevelés	1994	egyházközség	új
Budapesti Lónyay Utcai Ref. Gimnázium	gimnáziumi oktatás	1993	egyházkerület	újra
	kollégiumi nevelés	1997		újra
Gyökössy Endre Ref. Óvoda, Budapest	óvodai nevelés	1999	egyházkerület	új
Fehér Kavics Kelenföldi Ref. Óvoda	óvodai nevelés	2001	egyházközség	új
Halacska Ref. Óvoda, Budapest	óvodai nevelés	1998	egyházközség	új
Julianna Ref. Általános Iskola, Budapest	alapfokú oktatás	1992	egyházközség és egyházmegye	újra
Karácsony Sándor Ref. Általános Iskola és Óvoda	alapfokú oktatás	1993	egyházközség	új
	óvodai nevelés	1997		új
Tábita Ref. Diakónusképző Szakiskola	szakképzés	1992	Zsinat, majd egyházkerület (1997)	új
	kollégiumi nevelés	1992		új
Beleznay József Református Általános és Művészeti Iskola, Bugyi	alapfokú oktatás	1995	egyházközség	újra
	alapfokú művészeti oktatás	1996		új
Ceglédi Ref. Általános Iskola	alapfokú oktatás	1992	egyházközségek	átvétel, újra
Ceglédi Ref. Egészségügyi Gyermekotthon	gyógyfed. ellátás	[1963]1999 ²	Zsinat	folyamatos
Lorántffy Zsuzsanna Ref. Óvoda, Csákvár	óvodai nevelés	1998	egyházközség	új
Csokonai Vitéz Mihály Ref. Gimnázium	gimnáziumi oktatás	1991	egyházmegye	újra
	kollégiumi nevelés	1991		újra
Debreceni Református Kollégium Általános Iskolája	alapfokú oktatás	1992	egyházkerület	újra
Debreceni Református Kollégium Gimnáziuma	gimnáziumi oktatás	1538	egyházkerület	folyamatos
	kollégiumi nevelés	1538		folyamatos
Debreceni Ref. Kollégium Dóczy Gedeon Gimnáziuma	gimnáziumi oktatás	2000	egyházkerület	újra
Debreceni Ref. Kollégium Óvodája	óvodai nevelés	1998	egyházkerület	új
Immánuel Ref. Gyermekotthon, Debrecen	gyógyfed. ellátás	1994	egyházközség	új
Kölcsey Ferenc Ref. Tanítóképző Főiskola Gyakorló Iskolája	alapfokú oktatás	1997	főiskola	átvétel
Szügyi Dániel Ref. Általános Iskola, Dévaványa	alapfokú oktatás	1994	egyházközség, majd 2001-től egyházkerület	újra
Bereczky Zsigmond Ref. Általános Iskola, Dombrád	alapfokú oktatás	1993	egyházközség	újra
Dunaalmási Ref. Egészségügyi Gyermekotthon	gyógyfed. ellátás	[1951]1999	Zsinat	folyamatos
Dunavecsei Ref. Kollégium	alapfokú oktatás	1991	egyházközség	újra
	szakiskolai oktatás	1996		új
	kollégiumi nevelés	1996		új
Tinódi Lantos Sebestyén Ref. Művészeti Iskola, Enying	alapfokú művészeti oktatás	1996	egyházközség	új
Száz Juhocskai Ref. Óvoda, Fót	óvodai nevelés	1998	egyházközség	új
Gödöllői Ref. Líceum	gimnáziumi oktatás	1992	egyházközség	új
Magvető Ref. Általános Iskola, Gyula	alapfokú oktatás	1993	egyházközség	újra

¹ Átvétel = ún. táblacserés iskola, átvétellel került egyházi kézbe; Átvétel, újra = átvétellel került egyházi kézbe, de volt egyházi előzménye; Újra = alulról építkező iskola; Új alulról építkező iskola, nem volt ilyen típusú egyházi előzménye

² Zárójelben a szociális intézményként való indulás dátuma. Az egyoldalú nyilatkozatot a közoktatási feladat ellátására a zárójel nélküli időpontban tette az egyház.

Hajnalcsillag Ref. Óvoda, Gyula	óvodai nevelés	1992	egyházközség	új
Baltazás Dezső Ref. Általános Iskola, Hajdúböszörmény	alapfokú oktatás	1995	egyházközség	újra
Hajdúnánási Ref. Általános Iskola	alapfokú oktatás	1995	egyházközség	újra
Halásztelki Református Kertészeti Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium	középiskolai oktatás	1999	egyházközség	átvétel
	szakképzés	1999		átvétel
	kollégiumi nevelés	1999		átvétel
Szeremlei Sámuel Ref. Óvoda, Hódmezővásárhely	óvodai nevelés	2001	egyházközség	átvétel
Bethlen Gábor Ref. Gimnázium, Hódmezővásárhely	gimnáziumi oktatás	1994	egyházközség	átvétel, újra
	kollégiumi nevelés	1998		új
Szőnyi Benjámin Ref. Általános Iskola, Hódmezővásárhely	alapfokú oktatás	1994	egyházközség	újra
Gólya Ref. Óvoda, Jászberény	óvodai nevelés	1993	egyházközség	új
Lorántffy Zsuzsanna Ref. Általános Iskola és Gimnázium, Kaposvár	alapfokú oktatás	1992	egyházközség	újra
	gimnáziumi oktatás	2000		új
	kollégiumi nevelés	2000		új
Karcagi Nagykun Ref. Általános Iskola	alapfokú oktatás	1996	egyházközség	átvétel, újra
Kecskeméti Református Kollégium	alapfokú oktatás	1994	egyházközség	újra
	gimnáziumi oktatás	1990		újra
	kollégiumi nevelés	1990		újra
Kiskunhalasi Ref. Kollégium	gimnáziumi oktatás	1993	egyházközség	átvétel, újra
	kollégiumi nevelés	1993		átvétel, újra
	óvodai nevelés	1991		új
Református Pedagógiai Szakszolgálat, Kiskunhalas	gyógypedagógiai ellátás	2000	Zsinat	új
Kisújszállási Ref. Általános Iskola	alapfokú oktatás	1997	egyházközség	újra
Kisvárdai Ref. Általános Iskola és Gimnázium	alapfokú oktatás	1992	egyházközség	újra
	gimnáziumi oktatás	1998		új
	kollégiumi nevelés	2001		új
Kunmadarasi Ref. Általános Iskola	alapfokú oktatás	2001	egyházközség	újra
Kunszentmiklósi Ref. Kollégium	gimnáziumi oktatás	1992	egyházközség	átvétel, újra
	kollégiumi nevelés	1992		átvétel, újra
	alapfokú oktatás	2000		új
Majosházi Ref. Általános Iskola	alapfokú oktatás	2000	egyházközség	új
Bárka Ref. Óvoda, Makó	alapfokú oktatás	2001	egyházközség	átvétel
Szikszai György Ref. Általános Iskola, Makó	alapfokú oktatás	2000	egyházközség	átvétel, újra
Kálvin János Ref. Általános Iskola, Mátészalka	alapfokú oktatás	2001	egyházközség	újra
Mezőcsáti Ref. Általános Iskola	alapfokú oktatás	1992	egyházközség	újra
Református Reménység Általános Iskola, Mezőtúr	fogyatékos tanulók alapfokú oktatása, gyógyped. ellátás	1992	egyházközség	átvétel
Mezőtúri Református Általános Iskola és Diákotthon	alapfokú oktatás	1992	egyházközség	átvétel, újra
	kollégiumi nevelés	1992		
Szegedi Kis István Ref. Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium, Mezőtúr	középiskolai oktatás	1992	egyházközség	átvétel, újra
	szakképzés	1992		átvétel, újra
	kollégiumi nevelés	1992		átvétel, újra
Jókai Mór Református Általános és Művészeti Iskola, Miskolc	alapfokú oktatás	2001	egyházközség	átvétel
	alapfokú művészeti oktatás	2001		átvétel
Miskolc-Diósgyőri Ref. Általános Iskola	alapfokú oktatás	1994	egyházkerület	újra
Miskolc-Diósgyőri Ref. Óvoda	óvodai nevelés	1993	egyházkerület	új
Lévay József Református Gimnázium és Diákotthon, Miskolc	gimnáziumi oktatás	1993	egyházkerület	újra
	kollégiumi nevelés	1997		új
Ecsedi Báthori István Ref. Gimnázium és Kollégium, Nagyecsed	gimnáziumi oktatás	1994	egyházközség	új
	kollégiumi nevelés	1994		új
Arany János Ref. Gyakorló Általános Iskola, Nagykőrös	alapfokú oktatás	1992	egyházközség, egyetem, egyházkerület	átvétel, újra

Arany János Ref. Gimnázium, Nagykőrös	gimnáziumi oktatás	1993	egyházközség	átvétel, újra
	kollégiumi nevelés	1993		átvétel, újra
Jókai Mór Ref. Általános Iskola, Nyíregyháza	alapfokú oktatás	1995	egyházközség	átvétel, újra
Magdaléneum Ref. Egészségügyi Gyermekotthon, Nyíregyháza	gyógyped. ellátás	[1941]1999	Zsinat	folyamatos
Órbottyáni Ref. Egészségügyi Gyermekotthon	gyógyped. ellátás	[1960]1999	Zsinat	folyamatos
Pápai Református Kollégium Gimnáziuma	gimnáziumi oktatás	1991	egyházkerület	újra
	kollégiumi nevelés	1991		újra
Pápai Református Kollégium Tánc-Lánc Művészeti Alapiskolája	alapfokú művészeti oktatás	1999	egyházkerület	új
Pécsi Református Kollégium	gimnáziumi oktatás	1994	egyházmegye	új
	alapfokú oktatás	1996		új
	kollégiumi nevelés	1994		új
Sárospataki Ref. Kollégium	gimnáziumi oktatás	1990	egyházkerület	átvétel, újra
	kollégiumi nevelés	1990		átvétel, újra
Sztárai Mihály Református Általános Iskola és Óvoda, Siklós	alapfokú oktatás	1991	egyházközség	újra
	óvodai nevelés	1998		új
Szász Károly Ref. Diákotthon és Zeneiskola, Szabadszállás	kollégiumi nevelés	1992	egyházközség	új
	alapfokú művészeti oktatás	1997		új
Olajfa Ref. Óvoda, Székesfehérvár	óvodai nevelés	1999	egyházközség	átvétel
Clarisseum Ref. Óvoda, Szeged	óvodai nevelés	1994	egyházközség	új
Szentendrei Ref. Gimnázium	gimnáziumi oktatás	1999	egyházközség	új
Kiss Bálint Ref. Általános Iskola, Szentes	alapfokú oktatás	1993	egyházközségek	újra
Székely József Ref. Általános Iskola, Szentmártonkáta	alapfokú oktatás	1998	egyházközség, majd 2000-től egyházkerület	újra
Bán Zsigmond Ref. Óvoda, Tiszafüred	óvodai nevelés	1997	egyházközség	új
Bán Zsigmond Ref. Általános Iskola, Tiszafüred	alapfokú oktatás	1997	egyházközség	újra
Lorántffy Zsuzsanna Ref. Általános Iskola, Tiszakeszi	alapfokú oktatás	1996	egyházközség	újra
Tiszakécskei Református Kollégium	alapfokú oktatás	1991	egyházközség	újra
	gimnáziumi oktatás	1995		új
Bethlen Gábor Református, Tagozatos Általános és Szakiskola és Kollégium	alapfokú oktatás	1991	egyházközség	átvétel, újra
	szakiskolai oktatás	1996		új
	kollégiumi nevelés	1996		új
Kaszap Nagy István Ref. Általános Iskola, Túrkeve	alapfokú oktatás	1992	egyházközség	újra
Kis Bálint Általános Iskola, Vésztő	alapfokú oktatás	1991	egyházközség	újra

Új, márciusban megjelenő kiadványok

Március elején két új kiadvány megjelentetésével segítjük a református intézmények oktatói-nevelői munkáját. A Reformátusok a Közéletben Alapítvány március 1-2-i konferenciájára jelentetjük meg közös kiadványként **Szűcs Ferenc: Az eutanázia keresztyén szemmel c.**, mely kiad-

vány egy hollandiai református szerző gondolatait is megosztja az olvasóval az adott témában. E kiadvánnyal kezdetét veszi egy társadalomismereti kiadványsorozat, mely az Alapítvány és az RPI közös kiadásában szeretne segítséget adni a társadalmi problémák és kérdések keresztyén megválaszolásához.

Kossuth Lajos születésének 200. évfordulója alkalmából **Kórusművek egyházi iskolák számára — Az 1848/49-es szabadságharc c.** jelentet meg az RPI egy gyűjteményt, mely Berkesi Sándor karnagy gyűjtőmunkáját dicséri. Szeretnénk hozzájárulni az évforduló és a nemzeti ünnep méltó ünnepléséhez.

Bizonyítvány a református hit- és erkölcsstan tantárgy minősítésére

Papp Kornél

Református hittanoktatási kerettanterv kiadásáról szóló zsinati szabályrendelet előírja a 2001/02. tanévre — a létszámszámjelölt lap és a haladási napló mellett — egy egységes bizonyítvány bevezetését a nem egyházi közoktatási intézményekben, tehát a gyülekezetekben ill. az önkormányzati iskolákban szervezett hittanoktatás tekintetében. (Az óvodákban értelemszerűen nem.)

A bizonyítvány nyomtatása hamarosan befejeződik, terjesztésével a Zsinati Iskolaügyi Osztály megbízta a Református Pedagógiai Intézetet, így 2002 márciusának második felétől megrendelhető a Református Pedagógiai Intézet címén (1146 Budapest, Abonyi u. 21.).

A bizonyítvány 8 db oldalból és a borítóból áll. A borító a Magyarországi Református Egyház címerét, a „**BIZONYÍTVÁNY református hit- és erkölcsstan tantárgyból**” és a tanuló nevét tartalmazza. A számozott oldalakon a hit- és erkölcsstan tantárgy értékeléséhez szempontokat javaslunk (magatartás, szorgalom, hit- és erkölcsstan, közösségi élet, egyházi ének), melyből a hittanoktató szabadon választhat, sőt — üres rovatok révén — újabakkal egészíthet ki. A magatartás, szorgalom és közösségi élet minősítésére a példás, jó, változó, a hit- és erkölcsstan és az egyházi ének minősítésére pedig a jeles, jó, közepes, megfelelő, elégtelen kifejezéseket javasoljuk. A bizonyítvány tervezett ára 12 Ft

.....
hosszúbélyegző¹

BIZONYÍTVÁNY

20..../20.... . tanév

Név:

Osztály:

1.	Magatartás	
2.	Szorgalom	
3.	Közösségi élet	
4.	Hit- és erkölcsstan	
5.	Egyházi ének	
6.		
7.		
8.		

Megjegyzés:.....
.....
.....

Kelt:, 200... .. hó- n

P.H.²

.....
hittanoktató

.....
lelkipásztor

.....
szülő

Előjegyzés a Református Pedagógiai Intézet hittankönyveire

Minden tanév előkészítésekor 1997 óta gondot okozott az igények felmérése a Református Pedagógiai Intézet kiadványainak zökkenőmentes terjesztése előkészítésének érdekében. Ebben az évben — a Magyar Református Nevelésnek köszönhetően — már február hónap-

tól igyekszünk a hozzávetőleges igényeket felmérni, hogy a nyomdától megfelelő mennyiségben rendelhessük meg az újranyomást. Az előjegyzés nem jelent megrendelést, nem jelent kötelezettségvállalást, viszont biztosítja, hogy az előjegyző biztosan hozzájusson szeptemberben a kiadványok-

hoz. Kérünk tehát minden hittanoktatót és egyházközséget, hogy jelezze előre a tervezett példányszámot. (Az előjegyzés megerősítésére, a megrendelésre szeptemberben is sor kerülhet.)

A 2002-ben tervezett új kiadványok: Hittan 2. tankönyv, Hittan 10. tankönyv és tanári segédkönyv.

¹ Az iskola vagy az egyházközség hosszúbélyegzője, ahol a hittanoktatás folyik.

² A hittanoktatás megszervezéséért felelős egyházközség kerek bélyegzője.

A 2002. évi református pedagógus kitüntetések

Papp Kornél

1 1997. november 19-én Zs-14/1997. számú határozatával alapította meg a Magyarországi Református Egyház Zsinata azt a két református pedagógus kitüntetést, melyre a következő két hónap során **2002. április 8-ig** várja a Zsinati Iskolaügyi Osztály a jelöléseket. Ezt követően az Iskolaügyi Osztály átadja a jelöléseket véleményezésre az illetékes egyházkerületek iskolaügyi (fő-)tanácsosai számára. A jelölésekhez csatolni kell az intézmény igazgatótanács támogató véleményét is (ha működik igazgatótanács az intézmény mellett). A Zsinat Iskolaügyi Szakbizottsága 2002 áprilisában hozza meg határozatát kitüntetések odaítélésének Zsinat elé történő terjesztéséről, melyről a Zsinat 2002 májusában dönt.

a) Makkai Sándor-díj — a református nevelési eszmények átültetéséért a mindennapi pedagógiai gyakorlatba. A díj adományozásának feltételei: több éves óvónői, tanítónői vagy tanári tevékenység magyar református közoktatási intézményben, kiemelkedő szakmai munka, példamutató emberi-hitbeli magatartás. A díj évente három pedagógusnak adományozható, akik közül egynek mindig határon túli pedagógusnak kell lennie. A díj átadására a 2002/03. tanév országos református tanévnyitóján kerül sor. A Makkai Sándor-díj eddigi díjazottjai: dr. Kovács Gáborné (Budapest), Rábold Gábor (Debrecen) és Tőkés Elek (Kolozsvár) [1998], Csekme Jolán (Gödöllő), Lóczy Istvánné (Kaposvár) és Tolnay István (Nagyvárad) [1999], Czapáry Endréne (Pápa), Szabó Gáborné (Kecskemét) és Szilágyi Lajos

(Nagybereg) [2000], Finna Istvánné (Nyíregyháza), Sullay Mihályné (Gyula) és Drenkó Zoltán (Rozsnyó) [2001].

b) Imre Sándor-díj — a református iskolaügyért végzett áldozatos munkáért. A díj adományozásának feltételei: több éves iskolavezetési vagy a református oktatásügyért más területen folytatott kiemelkedő tevékenység, példamutató emberi-hitbeli magatartás. A díj évente egy pedagógusnak adományozható. A díj átadására az Országos Protestáns Napok kulturális estjén kerül sor 2002 októberében. Az Imre Sándor-díj eddigi díjazottjai: Kiss László (Debrecen) [1998], Molnár Miklós (Budapest) [1999], dr. Győri István (Sárospatak) [2000] és dr. Héderné Váróczy Piroska (Budapest) [2001].

A 2002. évi állami pedagógus kitüntetések felterjesztési határidői

- Eötvös József-díj (4 fő) - március 31.

- Tessedik Sámuel-díj (5 fő) - kollégiumi tanároknak - március 31.

- Arany Katedra Emlékplakett (50 fő) - március 31.

- Trefort Ágoston-díj (15 fő) - nem oktatók számára - május 31.

- Pedagógus Szolgálati Emlékérem (25 éves pedagógus pályával rendelkező, nyugalomba vonuló pedagógusoknak) - folyamatos, 3 hónappal az adományozás előtti felterjesztés

Oktatási Miniszter Elismerő Oklevele (rendkívüli esetben) - folyamatos, 3 hónappal az adományozás előtti felterjesztés

Bádok - Kolozs megye

EMLÉKEZETES TANÍTÓK - Szalóky Dániel (1845-1939)

Papp Vilmos

„bőség zavarát”-t emlegetik, ha sok lehetőség közül csak egyet lehet választani. Kiket idézzünk fel az „emlékezetes tanítók” sok ezres sorából? Ez alkalommal azt az elvet hívjuk segítségül, hogy „A jó tanítvány minősíti mestereit”. A *tanítvány: nagyatádi Szabó István* többszöri földművelődésügyi miniszter, kiváló mezőgazdasági szakember, a magyar földműves-társadalom kiváló képviselője. A *mester: Szalóky Dániel* erdőcsokonyai (Somogy megye) református rektor, tanító, s helybéli presbiter. Amikor az ősz mester negyvenéves helybéli szolgálatát ünnepelték, a tanítványok nevében a miniszter kézcsókkal köszöntötte tanítóját. Ő viszont a templomi ünnepség végén így köszöntötte meg a falu szeretetét: „*Mindezenelőtt az Istenhez könyörgöm bocsánatért, hogy gyarló ember tisztelőtére ezt a szent házat felhasználjuk...*” (Gárdonyi János: Emlékezés nemes Szalóky Dánielről, 1939).

A pápai kollégium végig kitűnő tanulója. A teológusokkal együtt tanulta a nevelést. Szőnyben kezdte segédtanítóként. Ideje lejártával állástalanná vált. Nem habozott sokáig. Gyalog elment Somogyba, ahol az esperes kinevezte erdőcsokonyai segédtanítónak. Hamarosan véglegesnek megválasztották.

Mivel még idős korában is élénken emlékezett arra, hogy miként kellett neki gyermekként érthetetlen definíciókat betanulni, egész életén át szemléltetve oktatta tanítványait. Képes volt arra, hogy gyalog elmenjen Fiuméba egy üveg tenger víért. Megkóstoltatta tanítványai-val, s mindenki tudta, hogy a tenger sós... — Elvitte őket a közeli

Drávára, hogy kipróbálják az első ott közlekedő gőzhajót. Idős korában még Szigetvárra vitte növénydekeit, mert ott működött a legközelebbi telefon... — Az iskolai gyermekszereget „*Gyermekegyletbe*” tömörítette. Tagdíjat fizettek, melyen gyermekújságot, ifjúsági könyveket rendelhettek. Nagyatádi Szabó István nyolc éves korában a gyermekegylet olvasóköreinek titkára lett.

Rendszeresen cikkezett vidéki lapokban. Közleményeire magasabb körökben is felfigyeltek. A minisztérium ösztöndíjjal a bécsi világkiállításra küldte, hogy a látottakat tanítótársai számára gyümölcsoztesse. A budapesti millenniumi kiállításra pedig 500 erdőcsokonyai volt tanítványát vitte nemcsak nézelődés céljából. Színjátzó csoportjuk szerepelt is a kiállításon olyan nagy hatással, hogy maga Blaha Lujza gratulált nekik a színpadon!

1871-ben az ország tanítóinak hódmezővásárhelyi gyűlésén előadást tartott. Határozati javaslatának lényege:

I. Ne csak az iskola, de a tanító is szorosan az egyház testéhez fűzőssék.

II. A lelkészekkel való testvéries viszony létrehozása és biztosítása.

III. Amely egyházi iskolában három vagy több tanító működik, az egyik erre képesített és ihletett tanító kizárólag a vallási tantárgyak tanításával legyen megbízva.

IV. Készítsék új énekeskönyv, hit-erkölcstani kézikönyv, Biblia gyermeknek.

Ennek következtében kaptak helyet a tanítók képviselői az egyházigazgatás minden szintjén. (Ő ma-

gának konok kitartásával sok ellenfelet szerzett.)

Somogy megyéből sok református család rajzolt ki a Dráva másik oldalára, Horvátországba. Egy somogyi holdért ott hasonló minőségben 3-4 holdat is lehetett vásárolni. Több magyar református templom épült. Ámde amint lenni szokott kezdtek feladni magyar voltukat. Faluról falura ment. Vitte az énekkart is magával. Lévita tanítóként Igét hirdetett. A nagy *Czeglédy* Sándor, aki fiatalon itt a nagypiszancai szórványmisszióban kezdte pályáját, nem takarékoskodik a dicsőítő jelzőkkel, amikor Szalóky Dániel úttörő és önkéntes munkássága szóba kerül.

Nyugdíjasként nyugtalan volt. Idős korában előbb Nagyatádon élt, ahol nem volt egyházközség. Szervezte a gyülekezetet és a templomépítést. Harang helyett személyesen invitálta a híveket istentiszteletre. Nyolcvanas éveiben, fél lábára megbénulván, visszaköltözött egykori falujába. Kilencvenévesen családjának és tanítványainak írta végrendeletét:

„1. Szeressétek egymást, mint én szeretlek titeket. A szeretet ne legyen tettetett. A soha el nem fogyó apai, anyai szeretetben egyformán részesítettétek gyermekeiteket is. 2. Édesapátokról és édesanyátokról gondot viseljete, s őket, ha kell, híven ápoljátok. 3. Egyházunk és iskolánk fennmaradásának és felvirágoztatásának ügye áldozatkész pártolónak találjon bennetek. 4. Felekezeti elfogultság, vagy fajbéli gyűlölködés ne férközzék szívetekbe. Ha ezeket megfogadjátok, akkor nem hiába éltem és küzdöttem.”

Fények és árnyak a tanítók életében

Györgyiné Koncz Judit

A magyar pedagógus-kutatás legfrissebb eredménye olvasható a *Pécsi Tudományegyetem* gondozásában megjelenő *Iskolakultúra-könyvek* sorozat 2001 év-végére megjelent kiadványában, melynek szerzői Baska Gabriella, Nagy Mária és Szabolcs Éva. A könyv címe — *Magyar tanító, 1901* — nagyon találó, sokatmondó, egyrészt a szerzők teljességre törekvését sejteti, másrészt az olvasót visszatekintésre ösztönzi.

Mi a könyv célkitűzése?

A tanulmánykötet célja Nagy Mária előszava (7-8. old.) szerint az, hogy a szerzők írásaik segítségével rámutassanak a tanítói szakma 20. század eleji történetére, valamint a tanítók életének sajátosságaira, hétköznapijaira a vizsgált időszak történelmi-társadalmi viszonylatában.

Miről szól a mű?

Szabolcs Éva a tanulmánykötet bevezetőjében (9-10. old.) rendkívül tömören, mégis történészi precizitással egy átfogó történelmi-társadalmi helyzetképet nyújt, mely a további tanulmányok megértéséhez nagyon jó kiinduló alapként szolgál.

A tanulmányok sorát Nagy Mária statisztikai feldolgozása nyitja, melyben a szerző az 1900. évi népszámlálás tanítóságra vonatkozó adatait értelmezi. (11-37. old.) A kimutatás foglalkozik a tanítók létszámadataival anyanyelvi megoszlás, egy tanítóra jutó tanulólétszám, vallási felekezet szerinti megoszlás alapján, feldolgozza a nemek szerinti eloszlásra, az életkorra, a családi állapotra, a vagyoni helyzetre vonatkozó adatokat, s mindezekből meglepő és tanulságos következtetéseket von le, tényekre, tendenciákra hív-

ja fel a figyelmet. A tanulmány kiemelten foglalkozik egyrészt a fővárosi tanítók helyzetével, mely több tekintetben eltérést mutat a vidék azonos társadalmi rétegével szemben, másrészt az állami tanítóság problémájával, amely a vizsgált időszakban aktuális volta miatt kapott hangsúlyos szerepet.

A tanulmány nagyon precíz, átfogó, tudományos igényű munka, olvasása igen nagy figyelmet, koncentrációt igényel. A feldolgozott anyagban való könnyebb elmélyedést segítette volna a bonyolult, sok

Marosszentimre - Fehér megye

információt hordozó táblázatokat kiegészítő néhány szemléletes grafikon elhelyezése, ugyanígy a könyv kicsit nagyobb méretű és lazább szerkesztésű formátuma.

Szabolcs Éva álláshirdetés-elemzésében (38-58. old.) egészen különös dologra vállalkozott. A *Néptanítók Lapja* 1901. évfolyamának első negyedében megjelent álláshirdetéseket elemezte. Munkája során 252 hirdetést dolgozott fel, melyek analizálása során vizsgálja a betöltendő állások területi megoszlását, a kifejezetten férfiak ill. nők számára hirdetett álláshelyek arányát, a tanítók felekezeti hovatartozását, a tanítóra háruló egyéb elvégzendő felada-

tokat, az állások jövedelmezőségét, a jövedelem különböző forrásait, a tanítótól megkövetelt nyelvtudást, ill. az idegen nyelven való tanítás képességét. A hirdetések információtartalmát többnyire kódolás segítségével kategóriákba sorolja a szerző, azonban kutatás-módszertani felfogását tükrözi az, hogy az adatokon túl kíváncsi a hirdetési szövegek mögöttes tartalmára, belső összefüggéseire is, melyek a szövegből csak közvetetten értelmezhetők. Mindezek nagymértékben hozzájárulnak ahhoz, hogy a könyvben a tanítóságról alkotott kép a valósághoz közelebb legyen.

Az elemzések sorát Baska Gabriella *Fények és árnyak* című írása követi. (59-83. old.) A szerző igen szemléletes, költői címválasztása szociológiai jellegű problémákat takar. A tanulmányban olvashatunk kiemelkedő tanító-egyéniségek munkásságáról, életútjáról, mely a szakma legkülönbözőbb oldalát tárja elénk. Megismerhetjük a kor adakozási szokásait, amely hozzájárult az oktatás széleskörűvé válásához, de választ kapunk arra is, hogy ez milyen irányba terelte a tanítóhivatást. Foglalkozik a tanulmány a tanítóképzők színvonalával, a hallgatóság előképzettségével, a tanítói állások jövedelmezőségével és a nagymértékű fluktuáció jelenségével.

A tanulmány második részében képet kapunk a századforduló iskolaépületeinek állapotáról, az iskolában uralkodó higiénés viszonyokról, a tantermek megvilágítási helyzetéről.

A tanulmány harmadik része cikkek alapján, erős érzelmi töltetű közvetítve vázolja a vizsgált kor je-

lenét és jövőképét. Egy évszázad távlatából igen érdekes, hogy elődeink hogyan látták önmagukat és hogyan képzeltek el századunkat, s ahogy a szerző maga is írja, alkalmat nyújt ez a visszatekintésre, de a tervezetésre is.

Nagy Mária a *Néptanítók Lapjában* megjelent hozzászólások, viták alapján vizsgálta a tanítóságot foglalkoztató központi problémákat (84-103. old.). Ezek a szövegelemzések hűen tükrözik a vizsgált réteg gondolkodását, érzelmeit, így újabb oldalról ismerhetjük meg a kor tanítóját. A szerző által feldolgozott vitairások témája két preferált kérdéskört mutat, az egyik az egyesületi ill. közéleti tevékenység helyzete, a másik pedig a tanítóképzés ügye. A feldolgozott vitairások summája, hogy a kor reprezentáns tanítói elégedetlenek az egyesületi élettel, a passzivitás, a közönyösség, a hivatásszeretet hiánya elkeseríti a cikkek íróit. A hozzászólók mindannyian az egyesületi élet felvirágoztatása érdekében ragadtak tollat, ennek érdekében a lap hasábjain különböző javaslatokat tettek.

A korabeli sajtó másik fő vitakérdése a tanítóképzés ügye volt. A cikkek egyik része a tanítóképzőbe jelentkezés előképzettségi szintjével, a képzés minőségével és a túlképzés problémájával foglalkozik, míg a másik része pedig a képzőkben folyó oktatás belső problémáival. Képet kapunk a képzés gyenge pontjairól, hogy mely műveltségterületet tartják kiemelendőnek, de feszegetik az elmélet-gyakorlat viszonyát is. Ennél a résznél, és a többi tanulmány kapcsán is biztosak lehetünk abban, hogy a kor az egységes állami tanítóképzés széleskörű bevezetésében látja a problémák egy jelentős részének orvoslását.

A tanulmányokat rövid életrajzi leírások, az intézmények ismertetése, a szaksajtóban megjelent írások jellemző idézetei, bibliográfia, képek és térképek jegyzéke, név- és tárgymutató követi. Mindezek Baska Gabriella és Szabolcs Éva munkái. (104-136. old.)

A könyv felépítése, a tanulmányok egymásra épülése rendkívül jó, logikus rendet követ. Jól váltják egymást az elméleti elemzések és az inkább érzelmeket keltő leíró részek. Összességében a három szerző együttgondolkodása tükröződik a műből, ami hozzájárult ahhoz, hogy az önállóan is helytálló tanulmányok sora végül egységes ívű egészet alkotott.

Miért aktuális ma ez a tanulmánykötet?

A kiadvány nagymértékben hozzásegíti az olvasót, hogy véleménye, értékítélete reálisan alakuljon a múlt század elejének tanítóságáról. Nem elégszik meg csupán a százéves adatok, tények, vélemények közlésével, hanem megfogalmazása által összehasonlításokra, megfontolásokra ösztönöz, így a jelenkor pedagógusa számára is jó viszonyítási alapot nyújt saját társadalmi rétegének megítélésére.

Kiknek ajánlom a könyvet?

Minden írás, elméleti munka akkor éri el a célját, ha ahhoz az olvasóhoz jut el, akihez valóban szól. Így elsősorban a tanítóknak, a pedagógusképző intézmények oktatóinak, hallgatóinak, szakdolgozóinak, neveléstudományi doktori hallgatóknak, iskolatörténettel foglalkozóknak, a könyvben érintett személyek és intézmények utódainak ill. utódszervezeteinek, s nem utolsósorban a könyvtáraknak figyelmébe ajánlom Baska Gabriella, Nagy Mária és Szabolcs Éva munkáját.

Kik a kiadvány szerzői?

Nagy Mária (kandidátus), okta-

táskutató, szociológus, az *Országos Közoktatási Intézet* főmunkatársa, a *Pécsi Tudományegyetem* docense, Szabolcs Éva (PhD), az *ELTE Neveléstudományi Intézetének* docense, az *Evangélikus Hittudományi Egyetem* pedagógia tanára, Baska Gabriella egyetemi tanársegéd, az *ELTE Neveléstudományi Intézetének* doktorandusza. A szerzők munkásságát összeköti, hogy mindhárman a pedagógia kutatásának, fejlesztésének közismert képviselői, érdeklődésüket vonzza a pedagógushivatás, kiváló nyelvtudásuk révén tájékozottak a téma angol nyelvű irodalmában is, nem utolsósorban munkájukat rendkívüli módszertani sokszínűség és szakszerűség jellemzi.

Az eddigi munkáik alapján méltán elismert szerző trió új írásai nagymértékben gazdagítják a magyar neveléstörténeti írások tárházát. A tetszetős kivitelű kiadványt jól áttekinthető táblázatok teszik szemléletessé, a könyv értékét emeli, hogy képanyaga nem csupán illusztratív, hanem a szöveg értelmezése érdekében magyarázó jellegű is. A könyv közérdeklődésre számító munka, ára azonban (1500,-Ft) nem kifejezetten a pedagógusok fizetéséhez igazodik.

A tanulmányok hosszas, kitartó, szorgalmas munka eredményeként születtek, az írásokból sugárzik mindhárom író szakértelme, lelkes hivatásszeretete, az ügy iránti elkötelezettsége.

Fogadják mindannyian szeretettel, és a könyv tanulmányozásával buzdítsák a szerzőket újabb kutatásokra, további tanulmányok írására!

BASKA GABRIELLA, NAGY MÁRIA, SZABOLCS ÉVA: *Magyar tanító, 1901.* 136 p.

Iskolakultúra-könyvek (Sorozat-szerkesztő: Gécz János, Iskolakultúra, Pécs, 2001.) 9. kötet

Végre

Dr. Kálmán Attila

Végre megjelent egy olyan könyv, amelyik úgy mutatja be a magyar történelmet, a tudományban, művészetben, sportban elért eredményeinket, hogy közben törekszik a tárgyilagosságra, elsősorban az értékeinkre figyel.

Aki végigolvassa *Sisa* István „Magyarságtükör — Nemzet batárok nélkül” című sok fényképpel, térképpel és egyéb dokumentumokkal teletűzdelt, nagyméretű, szép kiállítású, 400 oldalas munkáját (megrendelhető: Püski Könyvesház, 1013 Budapest, Krisztina körút 13. Ára

ÁFÁ-val együtt 3.900.- Ft), megérti, hogy miért ez a könyv a legnépszerűbb a Nyugaton élő magyarok körében.

Számunkra, akik évtizedeken keresztül hiányosan, torzítottan tanultuk a magyar történelmet, művelődéstörténetet, a könyv szemlélete, adatainak, képeinek jelentős része az újdonság erejével hat. Különösen azok a dokumentumok, amelyek a trianoni tragédiát és következményeit mutatják be (nyers őszinteséggel, de nem uszítva a szomszédaink ellen) vagy amelyek az emigrációban élő testvé-

reink küzdelmét mutatják magyarságuk megőrzéséért, nemzetközi fórumokon a magyar érdekek kellő súlyú képviseléséért.

A történész szakemberek valószínűleg nem értenek egyet egyik-másik megállapításával, következtetésével. Segédkönyvként, történelmi-kultúrtörténeti olvasókönyvként azonban nagyon ajánlom minden közösségnek valamint azoknak a szülőknek, akik szeretnék, hogy gyermekeik hazaszeretete megalapozott, érzelmileg is telített legyen.

Ismertető

„És aki egy ilyen kisgyermeket befogad,
az én nevemben engem fogad be.” (Mt 18,5)

mezőtúri Református Reménység Általános Iskola ezúton ajánlja fel hetes iskoláját a 2002/2003. tanévre.

Intézményünk — egyedülként az országban — református szellemben neveli a tanulásban akadályozott (enyhén értelmi fogyatékos), értelmileg akadályozott (középsúlyos értelmi fogyatékos), valamint az autista gyer-

mekeket. Fejlesztésük mindenkor az egyénre lebontott, speciális segítségnyújtással történik. Délutánonként logopédus foglalkozik tanítványainkkal. A diákotthonban (férőhelyek száma: 70) a nap 24 órájában biztosítunk felügyeletet, szakköri foglalkozást.

Intézményünk a keresztyén iskolák közösségébe tartozik és alapvető célunk olyan fiatalokká nevelni tanít-

ványainkat, akik az örök emberi értékeket megőrzik, megbecsülik és továbbadják gyermekeiknek.

Várjuk a szülőket, a szociálisan rászorult családok jelentkezését!

Szívesen adunk bővebb felvilágosítást telefonon vagy faxon (Református Reménység Általános Iskola, 5400 Mezőtúr, Kossuth tér 11. Telefon/fax: 56/353-984).

E számunk szerzői:

Czibula Ferencné
dr. Bogárdi Szabó István
Györgyiné Koncz Judit
Hodossi Sándor
dr. Kálmán Attila
Kövér Sándorné dr.
Papp Kornél
Papp Vilmos
Pavletitsné Egressy Mária
Takácsné Varga Eszter
Tóth Kása István

tanár, Jókai Mór Református Általános Iskola, Nyíregyháza
lelkipásztor, Budapest-Budahegyvidéki Református Egyházközség,
főiskolai tanár, KRE TFK, Nagykőrös
tanársegéd, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen
főgondnok, a Zsinat világi elnöke
óvodapedagógus, főiskolai tanár, Hajdúböszörmény
osztályvezető, Zsinati Iroda
lelkipásztor, Budapest-Kőbányai Református Egyházközség,
mb. igazgató, RPI
Bán Zsigmond Református Óvoda, Tiszafüred
katechetikai előadó, RPI

E számunkban az „Erdélyi református templomok” című könyv fényképeiből válogattunk. (Nemzeti Tankönyvkiadó, 2001)

A Magyar Református Nevelés előző évi számai

(folytatás)

Papp Kornél	A református hittanoktatás szervezése	III/1.	13
Papp Kornél	Az állami és a református tanügyigazgatásról általában	III/2.	18
Papp Kornél	A tanügyigazgatási szintek hatásköreinek egybevetése	III/3.	13
Papp Kornél	„A kárpátaljai református iskolákért”	III/4.	7
Papp Kornél	A református közoktatási rendszer	III/4.	12
Papp Kornél	A Magyar Köztársaság 2001. és 2002. évi költségvetéséről szóló (2000/CXXXIII.) törvény 2002. évi sarokszámai az oktatási intézmények költségvetésének tervezéséhez	III/4.	18
Papp Kornél	A Magyarországi Református Egyház felsőoktatási intézményeinek 2001. október 15-i államilag finanszírozott hitéleti létszámai	III/4.	20
Papp Kornél	A Magyarországi Református Egyház felsőoktatási intézményeinek 2001. október 15-i nem hitéleti államilag finanszírozott létszámai	III/4.	21
Papp Vilmos	A református népoktatás lámpása: Kövesdi Kiss Ferenc (1913-)	II/2.	26
Pavletitsné Egressy Mária	Munkácsy Mihály	III/1.	19
Péter Mária	A „Tábita” Diakónusképző Szakiskola és Kollégium	II/2.	13
Dr. Pokorni Zoltán	Részletek az egyházi oktatás tíz éve című konferencián elhangzott beszédéből	II/5.	2
Dr. Pótor Imre	Tóth Lajos (1872-1944) főiskolai ének- és zenetanár a Pápai Református Kollégiumban	II/1.	2
Dr. Pótor Imre	Kiss Sándor és a szegedi diákmozgalmak	III/1.	15
Ravasz László	A karácsonyi titok	III/4.	2
Síkfalvi Judit	A Comenius minőségbiztosítási modell a Julianna iskolában	II/5.	10
Sólyom Uzonka	A miskolci református Jókai kezdetei	III/1.	7
Szabó Sándor	„Tanulságok a szentmiklósi schola három évszázadából”	II/2.	3
Szabó Sándor	Helyismereti kerettanterv fejlesztés a Kunszentmiklósi Református Kollégiumban	II/2.	19
Dr. Szabó Szabolcs	Gondolatok a Himnuszról és a Szózatról	II/4.	14
Szarka Gáborné	Bemutakozik a jászberényi Gólya Református Óvoda	III/3.	4
Tóth Boglárka	A református ifjúsági misszió lehetőségei és tennivalói	II/4.	21
Dr. Tőkéczkai László	Klebelsberg, a kultuszminiszter	II/4.	18
Turbucz Erzsébet	Játék a hittanórán – 1.	III/2.	7
Turbucz Erzsébet	Játék a hittanórán – 2.	III/3.	6
Vetéssy Katalin	A négyévfolyamos gimnáziumi református kerettanterv előkészületei	II/2.	18
Dr. Villányi Lenke	A tiszta erkölcs forrásvidékéről	II/4.	10
Dr. Villányi Lenke	Az egyházi pedagógiai szakszolgálat jelentősége	III/4.	6
Viola Ernő	Ha szükséges, hát miért nem támogatják?	II/2.	22
Zila Péterné	A beszédképesség fejlesztése az óvoda napi gyakorlatában	II/3.	8

Előjegyzés

Pld.	Megnevezés	Ár
..... pld.	A református óvodai nevelés keretprogramja – A ref. keresztyén hittantanítás óvodai programja	500
..... pld.	Református hittanoktatási tanterv 1-6.	350
..... pld.	Református hittanoktatási tanterv 7-12.	350
..... pld.	Hittan 1. – tankönyv	890
..... pld.	Hittan 1. – feladatlapok	470
..... pld.	Hittan 1. – tanári segédkönyv	800
..... pld.	Hittan 2. – tankönyv	
..... pld.	Hittan 2. – feladatgyűjtemény	470
..... pld.	Hittan 2. – tanári segédkönyv	800
..... pld.	Hittan 3. – feladatgyűjtemény	370
..... pld.	Hittan 3. – tanári segédkönyv	800
..... pld.	Hittan 4. – feladatgyűjtemény	380
..... pld.	Hittan 4. – tanári segédkönyv	650
..... pld.	Hittan 5. – feladatgyűjtemény	470
..... pld.	Hittan 5. – tankönyv	600
..... pld.	Hittan 5. – tanári segédkönyv	600
..... pld.	Hittan 6. – tankönyv	600
..... pld.	Hittan 7. – tankönyv	600
..... pld.	Hittan 7. – tanári segédkönyv	600
..... pld.	Hittan 8. – tankönyv	600
..... pld.	Hittan 9. – tankönyv	800
..... pld.	Hittan 9. – tanári segédkönyv	600
..... pld.	Hittan 10. – tankönyv	
..... pld.	Egyháztörténet 1. (2. javított kiadás)	1.450
..... pld.	Egyháztörténet 2.	1.450
..... pld.	Hittan 12. – feladatgyűjtemény	500
..... pld.	Hittan 12. – tanári segédkönyv	600
..... pld.	Győri L. János: A magyar reformáció irodalmi hagyományai	745
..... pld.	Berényi Eszter: Irodalom 13-14 éveseknek	850
..... pld.	Berényi Eszter: Irodalmi szöveggyűjtemény	880
..... pld.	Czibula Ferencné: Helyesírási segédkönyv (tanároknak)	800
..... pld.	Czibula Ferencné: Helyesírási gyakorlókönyv (diákoknak)	640
..... pld.	Czibula Ferenc– Czibula Ferencné: Értő olvasás gyakorlókönyv	800
..... pld.	Czibula Ferenc–Czibula Ferencné: Irodalom segédkönyv	800
..... pld.	Czeplédi Sándor: Latin I.	500
..... pld.	Czeplédi Sándor: Latin II.	500
..... pld.	Czeplédi Sándor: Latin V.	800
..... pld.	Czeplédi Sándor: Latin VI.	500
..... pld.	Kiegészítő szempontok az egyházi iskolák biológia tanításához	350
..... pld.	Osztályfőnöki kézikönyv	1.000
..... pld.	Dr. Kiss Tihamér: A gyermek erkölcsi fejlődése	700
..... pld.	Fazekasné dr. Fenyvesi Margit: Figyelj, fülelj! Játsszunk a hangokkal	700
..... pld.	Dr. Pálhegyi Ferenc: Útjelző táblák	700
..... pld.	Gattyán Ilona – Kálmán Lajos – Zákányi Bálint: Minden forrásaim tebened vannak	1.200
..... pld.	Kórusművek egyházi iskolák számára – Az 1848-49-es szabadságharc (szerk.: Berkesi Sándor)	
..... pld.	Református Társadalomismereti Füzetek I. – Az eutanázia keresztyén szemmel (Dr. Szűcs Ferenc)	200
..... pld.	Kötelező és ajánlott versek a református általános iskolák 1-4. osztályos tanulói részére*	350
..... pld.	Kötelező és ajánlott versek a református általános iskolák 5-8. osztályos tanulói részére*	650

*Ezek a kiadványaink az RPI-nél nem vásárolhatók meg, kérjük az alábbi címen megrendelni: Debreceni Református Kollégium Általános Iskolája, 4026 Debrecen, Fűvészkert u. 2.

Az előjegyző megnevezése:

Az előjegyző címe:

Kelt., 2002.-n

P. h.

cégszerű aláírás

MEGRENDELÉS

A Magyar Református Nevelés pedagógiai szaklap

..... példányban megrendeljük. (a 9 szám előfizetési díja 900 Ft)

A megrendelő megnevezése:

A megrendelő címe:

cégszerű aláírás

Magyar Református Nevelés

Kiadja a Református Pedagógiai Intézet (RPI)

Felelős kiadó: *Papp Kornél*

Felelős szerkesztők:

Kulin Ágnes és Nagy Villő

Szerkesztőségi titkár:

Junek Tímea

1146 Budapest, Abonyi u. 21.

Postacím:

1440 Budapest 70., Pf. 5.

Tel./Fax: 06-1-351-9842

E-mail: refpedi@hu.inter.net

suli5142@bp.sulinet.hu

Tervezés és tördelés:

smArt DesignStudio

www.sm-art.hu

Tel.: 06-87-571013

E-mail: info@sm-art.hu

Nyomdai munkák: Alfaprint

ISSN: 1585-7565

Megrendelni a 2001/2002. tanév számaikat a kiadó címén lehet.

Megjelenik évente kilenc alkalommal Stichting Hulp Oost-Europa és az Oktatási Minisztérium támogatásával. Észrevételeiket szeretettel várjuk!

